

Debats

Catalunya Social

Propostes des
del Tercer Sector

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

núm. 67

desembre de 2023

Claus del debat actual del sistema de garantia d'ingressos a Catalunya:

finestreta única,
complements i quanties.

Claus del debat actual del sistema de garantia d'ingressos a Catalunya: finestra única, complements i quanties.

MIREIA ÀLVAREZ

Graduada en Economia per la Universitat Pompeu Fabra, on va obtenir Matrícula d'Honor en Gestió Pública. És assistent de recerca a KSNET, i candidata al Màster de Polítiques Públiques i Socials per la Universitat Pompeu Fabra amb la col·laboració de la Universitat Johns Hopkins. Les seves àrees d'interès són les polítiques de sanitat i salut pública, l'economia de gènere i les polítiques per a la infància i la joventut.

ARIANE AUMAITRE

Consultora de polítiques públiques especialitzada a les àrees de pobresa infantil, inclusió social, igualtat de gènere i polítiques socials. Ha treballat com a analista al departament d'Ocupació, Treball i Afers Socials de l'OCDE i té un Màster en Anàlisi de Polítiques Públiques Europees pel Col·legi d'Europa a Bruges. També és investigadora de doctorat a l'Institut Universitari Europeu de Florència.

ELENA COSTAS

Doctora en Economia per la Universitat de Barcelona i màster per la University College London. Ha treballat com a investigadora a la UAB i al Banc Interamericà de Desenvolupament i com a analista de polítiques a l'Organització per la Cooperació i el Desenvolupament Econòmics (OCDE). És sòcia de KSNET, professora d'ESADE, columnista del Diari ARA i editora de Politikon.

Índex

1. Introducció	4
2. La pobresa i l'habitatge a Catalunya	5
▶ 2.1. Una fotografia de les necessitats d'habitatge de les famílies en situació de vulnerabilitat	6
▶ 2.2. Anàlisi de clústers de pobresa i habitatge.....	13
3. La resposta de l'administració: prestacions socials en matèria de pobresa i habitatge	22
▶ 3.1. Els grans sistemes de garantia de rendes: l'Ingrés Mínim Vital i la Renda Garantida de Ciutadania	25
▶ 3.2. Els ajuts a l'habitatge a Catalunya	29
▶ 3.3. Les barreres d'accés a les prestacions socials en matèria de pobresa i habitatge	31
I. Com sé que existeix l'ajut?	33
II. Com inicio la sol·licitud?.....	36
III. Sóc apte per rebre l'ajut?	38
IV. Què passa amb la meua sol·licitud?.....	40
V. Com mantinc l'ajut?.....	42
4. Recomanacions i bones pràctiques	44
▶ 4.1. Simplificació de les barreres burocràtiques: la finestra única social ...	45
▶ 4.2. Complement a l'habitatge de la Renda Garantida de Ciutadania	48
▶ 4.3. Augment de les quanties de la Renda Garantida de Ciutadania	54
5. Bibliografia	60

1. Introducció

Els sistemes de garantia de rendes són un instrument clau per a assegurar una cobertura bàsica que permeti a les persones viure amb dignitat. Aquests sistemes, encara que relativament nous al nostre país —amb la Renda Garantida de Ciutadania (RGC) implementada fa pocs anys i l'Ingrés Mínim Vital (IMV) encara més recent—, es troben encara en una fase d'ajust i expansió. La introducció de l'IMV ha generat noves dinàmiques i interaccions amb els sistemes preexistents, com la RGC, i revela la necessitat d'una revisió de les prestacions socials per millorar l'abast i eficiència del suport ofert a la ciutadania. Més enllà de la confusió que pot comportar tenir diferents tipus d'ajuts, cadascuna d'aquestes prestacions presenta barreres particulars en el seu accés, que afecten també el seu grau de cobertura individual.

D'altra banda, es fa evident que els sistemes actuals no permeten a moltes famílies cobrir les seves necessitats vitals, destacant l'habitatge com a gran despesa no coberta per la RGC o l'IMV. Es tracta d'una àrea significativa de necessitat que queda fora de l'abast de les garanties de rendes generals. El nostre estat del benestar ofereix, per tant, una cobertura limitada als seus ciutadans i ciutadanes, centrada principalment a cobrir les necessitats fisiològiques més bàsiques. Això augmenta la situació de vulnerabilitat de moltes famílies.

Aquest informe pretén un doble objectiu. En primer lloc, es busca una comprensió de les necessitats d'habitatge d'aquelles famílies que es troben a una situació de vulnerabilitat econòmica. Per fer-ho, realitzem una diagnosi de la relació entre situacions de baixos ingressos i necessitats d'habitatge, i s'han identificat també diferents perfils de famílies que presenten una situació de necessitat més important. Aquesta anàlisi es complementa amb una revisió de la normativa existent de diversos ajuts i prestacions socials (l'Ingrés Mínim Vital (IMV), la Renda Garantida de Ciutadania (RGC) i els ajuts a l'habitatge oferts per la Generalitat) i analitza les principals barreres administratives i digitals que poden fer que moltes persones no els acabin obtenint malgrat necessitar-los.

Un cop dut a terme aquesta anàlisi, l'estudi presenta un seguit de recomanacions estratègiques destinades a enfortir el sistema de protecció social per a la ciutadania de Catalunya. Aquestes recomanacions, complementades amb bones pràctiques nacionals i internacionals, es tradueixen en mesures com la simplificació de les barreres burocràtiques a través de la implementació d'una finestreta única social que faciliti l'accés als serveis i prestacions, la creació d'un complement a l'habitatge dins la RGC o l'augment de les quanties de la RGC, ajustant-les a les necessitats reals dels perfils identificats.

Per tant, aquest estudi assenyala alguns dels desafiaments presents en els sistemes de garantia d'ingressos actual i la gestió dels ajuts l'habitatge, oferint una visió de com podem avançar cap a un model més inclusiu i efectiu. L'objectiu és comptar amb un sistema que no només respongui a les necessitats immediates, sinó que també ofereixi les eines per a l'autonomia i el benestar a llarg termini de les persones, adaptant-se millor a les demandes de la seva ciutadania.

2. La pobresa i l'habitatge a Catalunya

L'objectiu d'aquesta secció és el d'analitzar com viuen en relació amb l'habitatge les persones i famílies catalanes que es troben en situació de vulnerabilitat econòmica. Per això, es duen a terme dues anàlisis diferents.

En primer lloc, es busca identificar els problemes d'habitatge que afecten les persones en situació de vulnerabilitat econòmica. Aquesta anàlisi ens permet entendre millor les dificultats que afronten aquestes persones a l'hora d'accedir a un habitatge, així com els desafiaments que suposa mantenir aquestes llars en condicions adequades. També analitza quin és el grau de sobrecàrrega financera que suposa l'habitatge, en funció, per exemple, del règim de tinença.

Un cop duta a terme aquesta fotografia de la relació que existeix entre l'habitatge i la pobresa a Catalunya, identifiquem a través d'una anàlisi de clústers¹ quins són els perfils existents dins de les famílies que viuen en situació de vulnerabilitat amb l'objectiu d'identificar quins problemes específics d'habitatge experimenten aquests grups socials. Aquest perfilat ens permet desenvolupar un enfocament més personalitzat i efectiu en les polítiques i intervencions socials en matèria de pobresa, garantint que es dona resposta a les necessitats reals existents.

2.1. Una fotografia de les necessitats d'habitatge de les famílies en situació de vulnerabilitat

Els problemes d'habitatge a Catalunya són una realitat que afecta transversalment tota la societat, però que impacta amb especial duresa en les famílies en situació de vulnerabilitat econòmica. Aquestes llars es veuen sovint confrontades amb una doble lluita: la de fer front a les despeses quotidianes bàsiques i la d'accedir o mantenir un habitatge digne.

A Catalunya, una de cada cinc persones, el 19,9%, viu amb un nivell d'ingressos inferiors al llindar de pobresa moderada². És aquest grup al qual ens referim quan parlem de viure en situació de vulnerabilitat econòmica. Aquest llindar s'estableix en el 60% de la mediana dels ingressos per unitat de consum del conjunt de la societat³. En altres paraules, indica quantes persones tenen ingressos baixos en comparació amb la mitjana d'ingressos de la

1 Es duen a terme diferents perfilats sobre situacions de vulnerabilitat econòmica, a partir d'una anàlisi de *clustering*, tècnica que agrupa a les persones basant-se en la similitud de diferents característiques, com la seva edat, sexe, nivell d'estudis assolit, situació laboral, situació habitacional y altres característiques vinculades als indicadors de pobresa o exclusió social.

2 Dades en base a l'Enquesta de Condicions de Vida (ECV) de l'any 2022.

3 La unitat de consum és una mesura que permet comparar les condicions de vida de les llars, en funció de la seva composició i ingressos. Té en compte les economies d'escala que es produeixen segons el nombre i les edats de les persones que comparteixen les despeses de casa. Una unitat de consum és una persona vivint sola, i a partir d'aquí s'assignen coeficients per a cada persona addicional, de 0,5 per a cada adult, i 0,3 per a cada menor de 14 anys.

societat. Quan ens referim a pobresa severa, aquest llindar baixa al 40% de la mitjana dels ingressos del total de la població. Segons les dades més recents, un 8,8% de les persones a Catalunya es troben en una situació de pobresa severa. Traduït en termes monetaris, això significa que les llars en situació de pobresa moderada subsisteixen amb uns ingressos mensuals inferiors a 987€ per unitat de consum, i les que es troben en pobresa severa, amb menys de 658€ per unitat de consum al mes.

Davant aquesta situació, el sistema de garantia d'ingressos com l'Ingrés Mínim Vital (IMV) i la Renda Garantida de Ciutadania (RGC) apareixen com a elements claus d'una xarxa de seguretat per a aquestes llars, malgrat no arribar a cobrir el llindar de pobresa moderada i, en el cas de l'IMV, tampoc el de pobresa severa. És important destacar que la RGC, amb quanties superiors a l'IMV, es configura com una prestació subsidiària i no compatible amb l'IMV, el que implica l'obligació per als sol·licitants de la RGC de tramitar qualsevol altra prestació disponible abans d'op- tar per aquesta ajuda autonòmica. Això implica que cal sol·licitar primer l'IMV i, posteriorment, la RGC. En el cas de ser favorable la sol·licitud de l'IMV, aquest pot ser compatible amb la prestació complementària de la RGC per arribar als llindars establerts en aquesta.

Taula 1. Llindars de renda de la Renda Garantida de Ciutadania (2023)

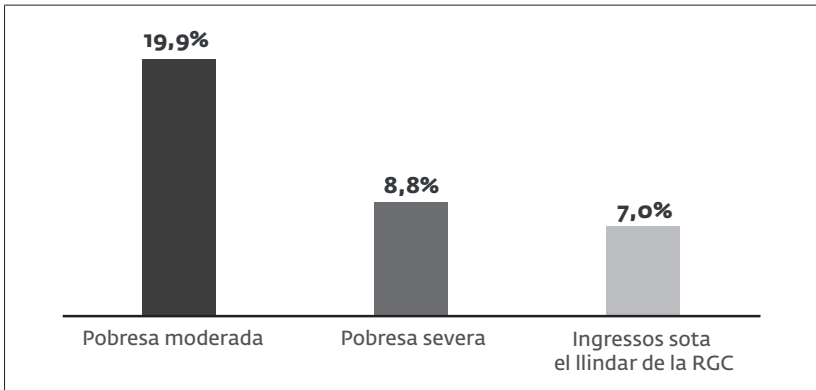
Nombre de membres de la llar	Renda màxima mensual
1	717,10 €
2	1.075,64 €
3	1.183,21 €
4	1.290,77€
5 o més	1.305,11€

Font: Departament de Drets Socials, Generalitat de Catalunya (2023)

Aquesta situació es veu reflectida en les xifres actuals, on 1.503.012 persones viuen en situació de pobresa moderada a Catalunya, 669.084 en pobresa severa i 529.317 persones sota els llindars de la

RGC, marcant així el perfil de les famílies en situació de vulnerabilitat en el context català. El llindar de renda de la RGC per un membre és més alt que el llindar de pobresa severa per Catalunya. Tanmateix, cal tenir en compte que la RGC “penalitza” a aquelles famílies de molts membres, ja que l’increment proporcional a mesura que augmenten el nombre de persones és menor en la RGC que en l’escala de pobresa severa. Per aquesta raó el percentatge de persones en situació de pobresa severa és més alt que el de persones amb un nivell d’ingressos inferior als llindars de la RGC (Gràfic 1).

Gràfic 1. Persones en situació de pobresa moderada, pobresa severa i sota el llindar d’ingressos de la RGC a Catalunya

Font: Enquesta de Condicions de Vida (ECV), 2022.

Nota: S'utilitza el llindar de pobresa autonòmic.

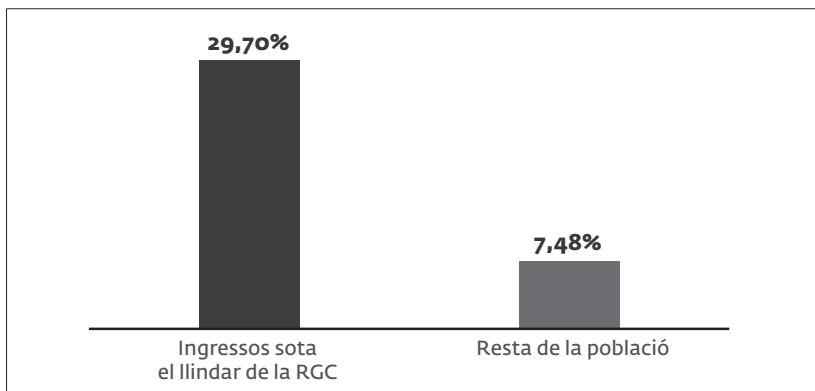
Al llarg d'aquest informe fem servir com a llindar d'anàlisi aquell fixat per la RGC perquè representen el que la Generalitat considera com a límit de la pobresa o vulnerabilitat econòmica. En conseqüència, prenem com a referència aquest grup específicament destinatari de la RGC per examinar la seva situació habitacional. Aquest enfocament ens permet una millor comprensió de les condicions de vida reals de la ciutadania que pot accedir al principal sistema de garantia d'ingressos a Catalunya i de les seves necessitats en termes d'habitatge.

A l'hora de mesurar la pobresa i l'exclusió social no només fem servir com a indicador els llindars de pobresa. La carència material

severa és una mesura que inclou aquelles persones que, com a mínim, no tenen quatre components d'un llistat de nou, on s'inclouen conceptes com: poder mantenir l'habitatge en una temperatura adequada, un àpat amb prou proteïnes almenys cada dos dies, o disposar d'alguns béns bàsics, com ara telèfon o rentadora. Un 9% de persones a Catalunya es troben en situació de carència material severa, més d'un punt per sobre de la mitjana estatal del 7,7%.

Si aprofundim l'anàlisi de la carència material severa, una dada crítica emergeix del gràfic 2. Gairebé una de cada tres persones que viuen sota el llindar d'ingressos de RGC pateix carència material severa. Aquesta xifra, que representa un elevat 29,7% d'aquest col·lectiu, contrasta marcadament amb el 7,48% registrat entre la resta de la població, que no inclou les persones que es troben per sota els llindars de renda de la RGC. Aquesta disparitat evidencia la profunditat de la pobresa entre les persones potencialment cobertes per la RGC.

Gràfic 2. Persones en carència material severa, segons ingressos.

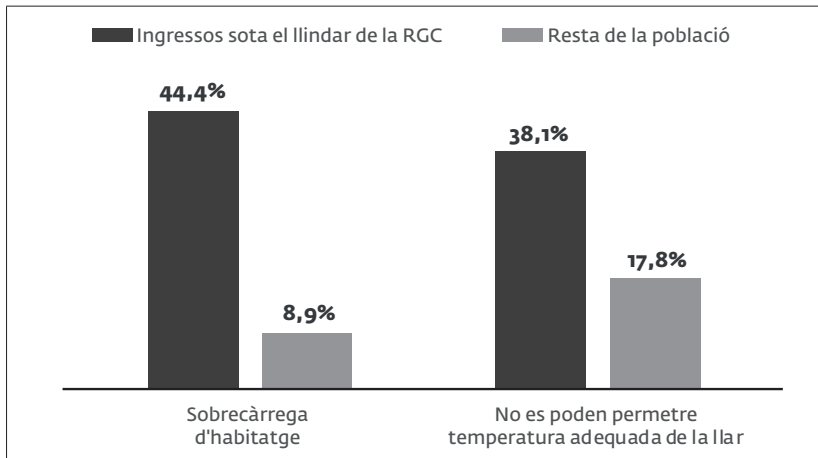
Font: Enquesta de Condicions de Vida (ECV), 2022.

Dins d'un context agregat on les desigualtats habitacionals són cada vegada més evidents, es fa imprescindible analitzar la relació entre la pobresa monetària i els problemes d'habitatge a Catalunya. El gràfic 3 il·lustra aquesta connexió amb dades que ens permeten apreciar la magnitud d'aquesta problemàtica. Per dur a terme aquesta anàlisi, utilitzem com a indicador la sobrecàrrega

financera de l'habitatge. Es tracta d'aquelles llars que destinen un 30% o més de la seva renda disponible a pagar el seu habitatge, només comptabilitzant les despeses de tinença com el pagament del lloguer o la hipoteca, és a dir, sense incloure els subministraments de la llar.⁴ Això es deu en considerar que dedicar una proporció superior de la renda al pagament de l'habitatge limita considerablement la capacitat de despesa i estalvi de les famílies.

El gràfic 3 ens mostra com un 44% de les persones que tenen uns ingressos per sota de la RGC pateixen una situació de sobrecàrrega d'habitatge. Aquesta situació és cinc cops més habitual en les famílies que potencialment poden rebre la RGC que les que es troben per sobre d'aquest llindar d'ingressos. A més, es destaca que més d'un 38% de les persones en aquest grup pateixen de pobresa energètica perquè no poden mantenir una temperatura adequada a les seves llars durant els mesos més freds. Això no només afecta el confort sinó també la salut i el benestar, especialment en la infància i les persones grans.

Gràfic 3. Problemes d'habitatge desglossats per nivell d'ingressos.

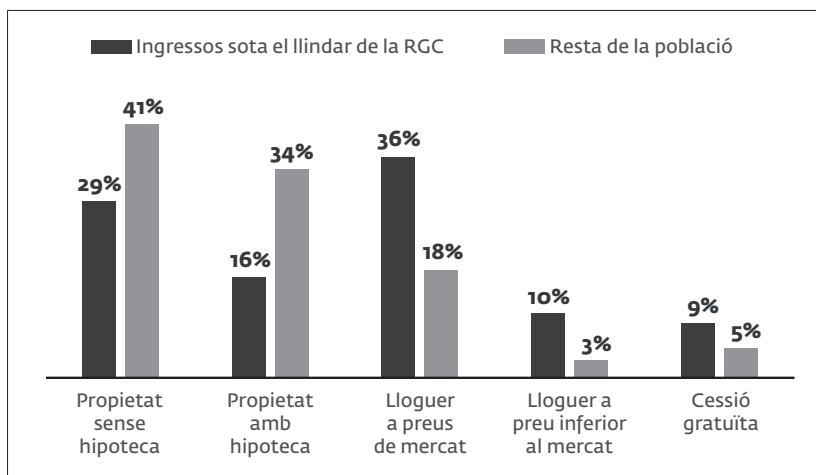

Font: Enquesta de Condicions de Vida (ECV), 2022.

4 De forma alternativa institucions com Eurostat assumeixen que la taxa és el percentatge de la població que viu a les llars que destinen, almenys, el 40% de la seva renda disponible a l'habitatge, incloent-hi també els subministraments de la llar.

Finalment, l'anàlisi del règim d'habitatge en el qual es troben les persones en funció del seu nivell d'ingressos ens ofereix una perspectiva detallada de com els ingressos familiars influeixen en el tipus de tinença. El gràfic 4 mostra que hi ha una estreta relació entre els ingressos i la modalitat d'habitatge on resideixen les famílies. D'una banda, observem que aquelles persones que viuen en llars amb ingressos inferiors al llindar de la RGC tendeixen a viure de lloguer. D'aquests, un 36% ho fa en habitatges a preu de mercat i un 10% a preu inferior de mercat (per exemple, en lloguer social o habitatge protegit). Això contrasta amb la situació de la població amb ingressos més alts, per sobre els llindars de la RGC, que majoritàriament viu en habitatges en propietat: un 41% sense hipoteca i un 34% amb hipoteca.

Gràfic 4. Règim de tinença, segons recursos econòmics.

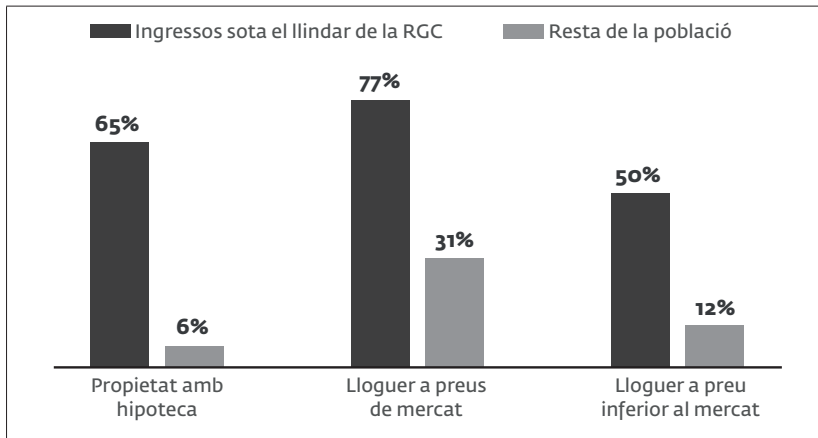
Font: Enquesta de Condicions de Vida (ECV), 2022.

Aquest desglossament reafirma la idea que les persones que reben la RGC i que experimenten sobrecàrrega d'habitatge són habitualment les mateixes.

En concret, referent a la relació entre els ingressos i el règim de tinença de l'habitatge, el gràfic 5 ens proporciona una visió clara de la sobrecàrrega d'habitatge que pateixen les famílies en funció

de la seva situació econòmica. Així, un 65% de les persones amb ingressos per sota el llindar de la RGC i que viuen en propietats amb hipoteca pateixen sobrecàrrega d'habitatge, una xifra significativament superior al 6% registrat entre la resta de la població amb la mateixa modalitat de tinença. Aquesta dada reflecteix com la càrrega financera de la hipoteca pesa molt més sobre aquells que tenen menys recursos. Pel que fa al lloguer a preu de mercat, la sobrecàrrega afecta un 77% de les persones dins del llindar de la RGC, enfront d'un 31% de la població general. Això indica que el cost del lloguer representa una part molt més gran dels ingressos per a les persones en situació de vulnerabilitat, limitant severament la seva capacitat per cobrir altres necessitats bàsiques. Finalment, destaca que, fins i tot en el mercat de lloguer a preu reduït, la sobrecàrrega d'habitatge es manté significativa per a les llars sota el llindar de la RGC, amb un 50% que destinen una part excessiva dels seus ingressos al pagament de l'habitatge, comparat amb només un 12% de la resta de la població.

Gràfic 5. Sobrecàrrega d'habitatge, segons règim de tinença.

Font: Enquesta de Condiciones de Vida (ECV), 2022.

La relació existent entre les llars que potencialment poden rebre la Renda Garantida de Ciutadania (RGC) i la sobrecàrrega financera de l'habitatge que assumeixen és una eina valuosa per a la

detecció de famílies amb necessitats habitacionals greus. Les dades ens mostren que la RGC serveix no només com a mesura de suport econòmic, sinó també com un indicador fiable per identificar les problemàtiques residencials. Això es deu al fet que les famílies que perceben aquesta ajuda solen dedicar un percentatge significativament més alt dels seus ingressos al pagament de l'habitatge, la qual cosa les situa en una posició de major vulnerabilitat econòmica i social. Aquesta informació és essencial per guiar les polítiques públiques, ja que subratllen la importància d'actuar sobre el mercat d'habitatge per oferir més suport a les llars que disposen de menys recursos. Per tant, la RGC emergeix no només com una prestació sinó com una clau d'acció pública que ens permet enfocar i comprendre millor els problemes d'habitatge que afecten les famílies en una situació de major vulnerabilitat a Catalunya.

2.2. Anàlisi de clústers de pobresa i habitatge

Un cop analitzades les principals relacions entre pobresa i habitatge, en la segona part d'aquesta secció fem un perfilat estadístic de les llars en risc de pobresa i/o exclusió social a Catalunya. L'objectiu d'aquesta anàlisi és identificar grups homogenis dins aquest col·lectiu i examinar-ne les principals característiques, especialment en relació amb l'habitatge, per poder orientar millor les polítiques públiques i les prestacions socials cap a les seves necessitats reals.

Per dur a terme els perfilats sobre situacions de vulnerabilitat econòmica, realitzem una anàlisi de *clustering*, tècnica que agrupa a les persones basant-se en la similitud de diferents característiques. Els detalls d'aquesta metodologia es resumeixen breument en el quadre inferior i es desenvolupen amb més profunditat a l'Annex I, on es proporciona una explicació exhaustiva dels procediments i algorismes emprats.

Resum de la metodologia de l'anàlisi de clústers

L'anàlisi de clústers utilitza l'Enquesta de Condicions de Vida publicada per l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) com a font de dades principal. Aquesta enquesta conté informació sobre les característiques socioeconòmiques de les llars a Espanya i proporciona dades per a cada membre de la llar.

La metodologia emprada en aquest es divideix en 4 passos principals:

1) Selecció de la mostra: es restringeix la mostra de l'ECV a les observacions que corresponen a llars de Catalunya i que es troben en risc de pobresa i/o d'exclusió social (taxa AROPE). Per assegurar la representativitat de la mostra i la mida mostral, s'han unit les enquestes dels anys 2021 i 2022. La mostra total per a Catalunya amb les dues ECVs inclou 1.937 llars una vegada descartades les rendes negatives, així com aquelles llars per a les quals faltava informació sobre una o més variables.

2) Selecció de les variables: s'han seleccionat les variables a partir de les quals s'aplica l'algorisme que agrupa totes les observacions en diferents grups. S'han utilitzat les variables sociodemogràfiques principals de l'enquesta, així com la sobrecàrrega d'habitatge de les llars. La llista final inclou el sexe, edat, nivell educatiu, origen i situació ocupacional de la persona responsable de la llar, així com el règim de tenença de l'habitatge, tipus de llar, grau d'urbanització i situació de sobrecàrrega

3) Identificació del nombre òptim de clústers: per poder agrupar les dades és important definir en quants grups es dividirà la mostra (nombre de clústers). Per fer-ho, s'utilitza una exploració visual del nombre òptim de clústers basada a avaluar com varia la inèrcia del model (és a dir, la dispersió de les dades dins de cada clúster) a mesura que augmenta el nombre de clústers. Després d'aquesta exploració, es considera que quatre clústers és el número òptim en el cas de la mostra.

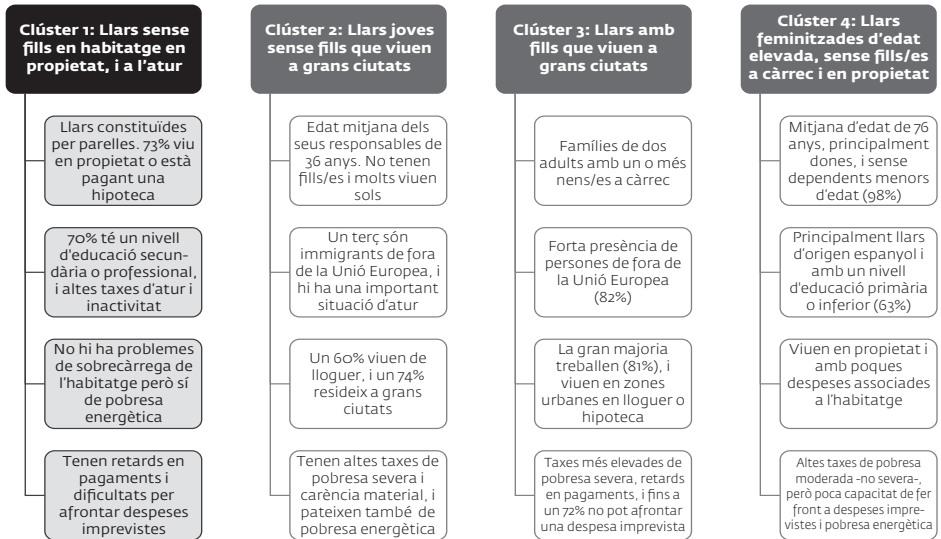
4) Model de clústering: un cop definit el nombre òptim de clústers, s'ha procedit a aplicar un algorisme de *clústering* no jeràrquic (*k-prototypes*) a les dades de l'ECV. Aquest model ha estat seleccionat per la seva adequació al tipus de dades de la mostra, que inclou tant les variables numèriques com les categòriques. Així, s'han obtingut els diferents grups de llars i s'ha pogut fer el perfil estadístic de les llars en risc de pobresa i/o exclusió a Catalunya.

A partir d'aquesta anàlisi, hem distingit quatre perfils diferenciats de llars en risc de pobresa i/o exclusió social a Catalunya. Cada perfil s'ha descrit tenint en compte una sèrie de variables que considerem rellevants per a l'abast d'aquest estudi com, per exemple, característiques demogràfiques com el gènere de la persona responsable de la llar i l'edat, o la informació socioeconòmica com el nivell educatiu i la situació laboral dels membres de la llar.

També tenim en compte variables que, com hem vist, defineixen les situacions de pobresa i de problemes vinculats a l'habitatge, com la sobrecàrrega i la pobresa energètica. Aquestes dades ens permeten no només descriure la situació socioeconòmica d'aquestes llars sinó també comprendre les seves experiències quotidianes i els reptes als quals s'enfronten.

1	
<p style="text-align: center;">Clúster 1:</p> <p>Llars sense fills amb habitatge en propietat o hipoteca. Un 74% no treballa. Els costa afrontar despeses imprevistes, i un de cada quatre té retards en el pagament de factures de subministrament.</p>	<p style="text-align: center;">Clúster 2:</p> <p>Llars joves sense fills que viuen a grans ciutats. Un 40% dels responsables de la llar es troben a l'atur, i un de cada tres són immigrants de fora de la UE. Un 60% viu de lloguer i el mateix percentatge es troba en situació de sobrecàrrega. La meitat no poden mantenir casa a una temperatura adequada.</p>
<p style="text-align: center;">Clúster 3:</p> <p>Llars amb fills amb habitatges en hipoteca o lloguer que viuen a grans ciutats. La majoria treballen, i un 38% són immigrants de fora de la UE. Els seus principals problemes són monetaris: tenen les taxes més grans de pobresa severa, retards en pagaments, i fins a un 72% no pot afrontar una despesa imprevista.</p>	<p style="text-align: center;">Clúster 4:</p> <p>Llars feminitzades sense fills, amb habitatge en propietat i responsables de 76 anys de mitjana. Sobretot compten amb estudis primaris. Tenen una gran incidència de pobresa relativa, però les menors taxes de pobresa severa i manca material. El principal motiu que estiguin en risc de pobresa o exclusió és que els seus ingressos no arriben al llindar de la pobresa.</p>

Llars sense fills/es amb habitatge en propietat o hipoteca. Un 74% no treballa. Els costa afrontar despeses imprevistes, i un de cada quatre té retards en el pagament de factures de subministrament.

El primer clúster identificat a l'anàlisi engloba un conjunt de llars que es caracteritzen per la seva composició adulta sense fills o filles i per ser propietaris del seu habitatge. Aquest grup representa un 24% de la mostra, el que equival aproximadament a 293.000 llars.

Majoritàriament, aquestes llars estan formades per persones adultes sense nens o nenes a càrrec, amb una mitjana d'1,86 persones adultes per llar, la qual cosa indica que moltes d'aquestes estan constituïdes per parelles. Respecte a l'educació, un 70% d'aquestes llars té un nivell d'educació secundària o professional, mostrant una certa homogeneïtat en el nivell educatiu.

En termes de tinença de l'habitatge, un 73% viu en propietat o està pagant una hipoteca mentre que només un 11% resideix en lloguer, una proporció substancialment inferior a la mitjana del 35%. A més, aquestes llars es distribueixen majoritàriament en petites ciutats o suburbis de grans ciutats, amb un 56% de les persones d'aquest clúster vivint en aquest tipus d'entorns.

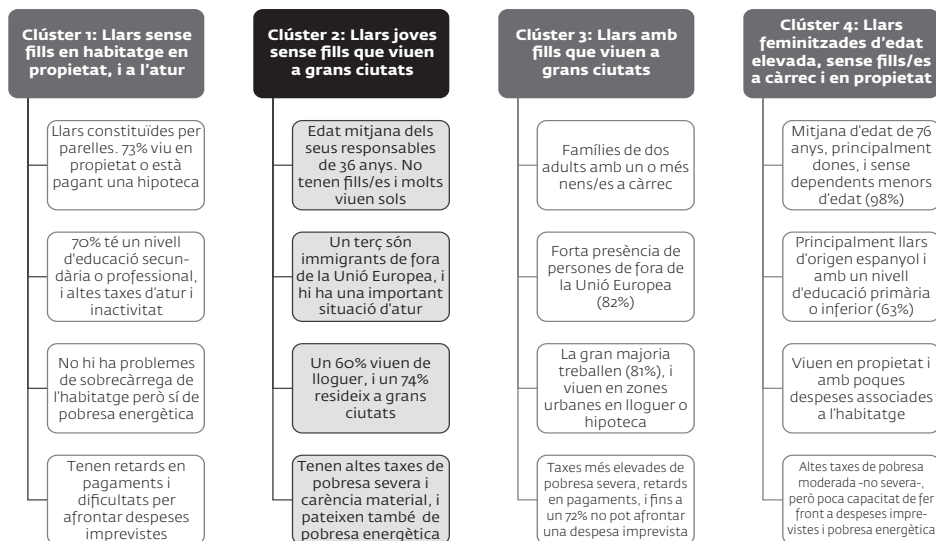
En l'àmbit socioeconòmic, només un 26% està actualment treballant. La majoria dels responsables d'aquestes llars estan a l'atur (un 38%, el doble de la mitjana) i fins a un 34% es troben en altres situacions d'inactivitat com ara incapacitació per treballar, estudiants o persones que es dediquen a les tasques de la llar.

Pel que fa als problemes d'habitatge, aquest primer clúster mostra una taxa de sobrecàrrega inferior a la mitjana (22% comparat amb un 34%), fet que probablement es deu al fet que un terç d'aquestes llars posseeixen el seu propi habitatge. No obstant això, un 40% del grup té dificultats per mantenir l'habitatge a una temperatura adequada durant l'hivern.

Finalment, aquestes llars mostren una vulnerabilitat financera notable davant despeses imprevistes perquè un 69% no poden fer-hi front. Aquesta inestabilitat financera es reflecteix també en el pagament de factures de subministraments, on un 25% de les llars s'enfronten a endarreriments, suggerint una situació de fragilitat econòmica més accentuada que la mitjana.

Llars joves sense fills/es que viuen a grans ciutats. Un 40% dels responsables de la llar es troben a l'atur i un de cada tres són persones d'origen migrat de fora de la UE. Un 60% viu de lloguer i el mateix percentatge es troba en situació de sobrecàrrega. La meitat no poden mantenir casa a una temperatura adequada.

2

El segon clúster identificat ens descriu un segment de la població jove, predominantment sense fills/es, que resideixen en grans ciutats i pateixen una vulnerabilitat econòmica notable. Representen aproximadament un 19% de la mostra, que equival a unes 236.000 llars, amb una edat mitjana de 36 anys dels caps de llar. La majoria d'aquestes llars estan formades per una sola persona o són parelles sense fills/es perquè el nombre mitjà de persones adultes per llar és d'1,41.

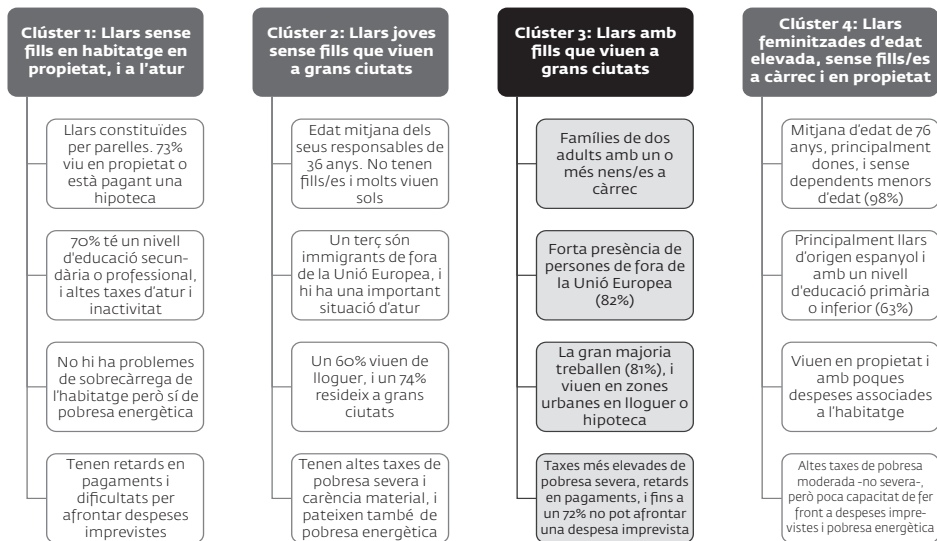
Encara que un 62% són d'origen espanyol, un terç són immigrants de fora de la Unió Europea, mostrant una diversitat en l'origen dels habitants. Respecte a la situació laboral, només un 43% dels responsables de llar estan treballant i el 40% de les persones que componen les llars es troba en situació d'atur, una xifra que dobla la mitjana. Una proporció significativa d'aquestes llars són dirigides per persones amb educació secundària o professional (45%) o estudis superiors (46%).

Un 60% dels membres d'aquest clúster viuen de lloguer, percentatge significativament superior al 34% de la mitjana, i un 74% resideixen en grans ciutats. A més, afronten una alta taxa de pobresa severa (45%), que supera en cinc punts la mitjana, i la taxa més alta de carència material (39%).

El 60% d'aquestes llars estan en situació de sobrecàrrega financera de l'habitatge, el que es complica amb problemes addicionals: un 20% té retards en els pagaments de l'habitatge i un 25% en el pagament de rebuts. A més, gairebé la meitat (48%) no pot mantenir la seva llar a una temperatura adequada, el que pot tenir implicacions serioses per a la salut i el benestar.

3

Llars amb fills/es amb habitatges en hipoteca o lloguer que viuen a grans ciutats. La majoria treballen, i un 38% són immigrants de fora de la UE. Els seus principals problemes són monetaris: tenen les taxes més grans de pobresa severa, retards en pagaments, i fins a un 72% no pot afrontar una despesa imprevista.

El tercer clúster, que representa un 32% de la mostra o aproximadament 392.000 llars, es caracteritza per ser famílies amb fills o filles que resideixen en habitatges amb hipoteca o de lloguer dins de grans ciutats. La majoria d'aquestes llars són famílies de dues persones adultes amb un o més nens/es a càrrec, constituint un 78% del clúster.

En termes de nacionalitat, hi ha una distribució entre persones amb nacionalitat espanyola (60%) i una proporció significativament elevada de persones d'origen migrat de fora de la Unió Europea (38%), molt per sobre de la mitjana general del 21%. Aproximadament la meitat d'aquestes persones responsables de la llar tenen un nivell d'educació secundària o professional (50%) i la gran majoria estan ocupats (81%), reflectint un alt grau d'integració laboral malgrat els reptes econòmics que afronten.

El 55% d'aquestes llars estan en lloguer i un 22% tenen un habitatge amb hipoteca. Tenen altes despeses vinculades a l'habitatge perquè resideixen majoritàriament en zones urbanes on el cost de la vida és més alt, amb un 73% d'aquest grup vivint en grans ciutats.

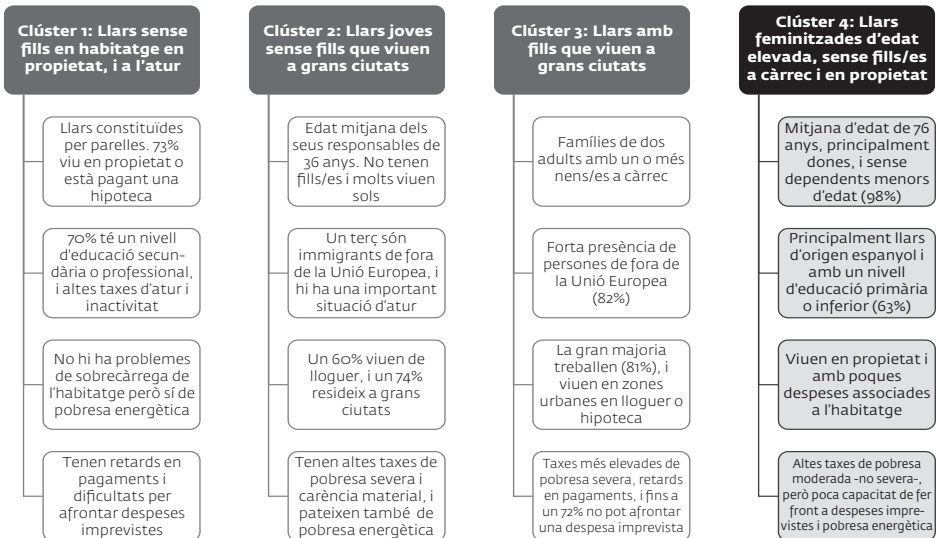
Els desafiaments financers són significatius en aquest clúster: presenten la taxa més alta de pobresa severa de tot el perfilat,

arribant al 45%. A més, un 72% no pot afrontar despeses imprevistes, el que posa de manifest la seva vulnerabilitat davant emergències econòmiques. Els retards en els pagaments també són una preocupació notable, amb un 23% acumulant retards en el pagament de la hipoteca o el lloguer i un 19% en els rebuts de subministraments.

Un 45% d'aquestes llars estan en situació de sobrecàrrega pel que fa a les despeses d'habitatge (per sobre de la mitjana del 34%) i un 45% no pot mantenir les seves cases a una temperatura adequada. Aquestes dades revelen una lluita contínua per satisfer les necessitats bàsiques i una llar segura i còmoda, factors claus per a una vida digna.

4

Llars feminitzades sense fills/es, amb habitatge en propietat i responsables de 76 anys de mitjana. Sobretot compten amb estudis primaris. Tenen una gran incidència de pobresa relativa, però les menors taxes de pobresa severa i manca material. El principal motiu que estiguin en risc de pobresa o exclusió és que els seus ingressos no arriben al llindar de la pobresa.

L'últim clúster analitzat representa el 24,8% de la mostra, el que equival a unes 303.000 llars, i es caracteritza per estar majoritàriament format per llars on el cap de família és una dona amb una edat mitjana avançada de 76 anys. La major part d'aquestes llars estan constituïdes per una o dues persones adultes i és molt poc comú que tinguin fills o filles, amb un 98% de casos sense persones amb dependència menors d'edat.

La composició d'aquest clúster és predominantment d'origen espanyol (el 95%) i la majoria amb un nivell d'educació primària o inferior (63%). En termes d'habitatge, la majoria viu en cases de propietat (74%), i només un 17% tenen despeses relacionades amb l'hipoteca o el lloguer. Això explica la baixa taxa de sobrecàrrega d'habitatge (11%) en comparació amb altres grups. El fet de tenir una propietat, probablement pagada al llarg dels anys, proporciona una certa seguretat financera en termes d'habitatge.

Malgrat viure majoritàriament en grans ciutats (67%), aquestes llars presenten una taxa de pobresa moderada molt alta (80%), indicant que moltes d'aquestes viuen amb ingressos per sota del llindar de pobresa. No obstant això, la pobresa severa afecta només a un 27%, que és la taxa més baixa entre els grups analitzats i està més de 10 punts per sota de la mitjana de 40%. Això pot ser degut al fet que aquestes llars poden confiar en l'habitatge propi com a recurs financer, així com en pensions. També presenten la taxa més baixa de carència material (14%), la meitat de la mitjana de 28%.

Tot i la seva relativament millor posició, les llars d'aquest clúster encara s'enfronten a seriosos reptes financers. Un alt percentatge (62%) no podria afrontar despeses imprevistes i un 38% no es pot permetre mantenir l'habitatge a una temperatura adequada, una indicació de pobresa energètica.

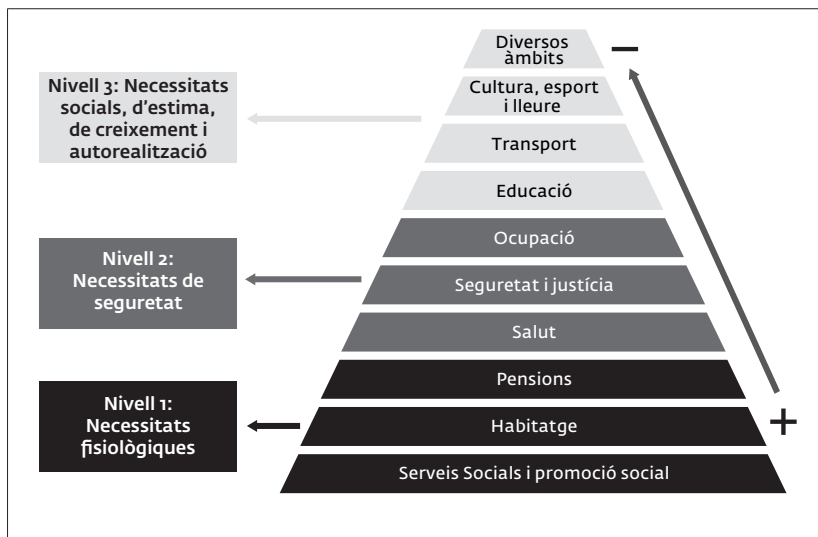
Així, mentre que la propietat de l'habitatge i els baixos nivells de deute proporcionen una certa estabilitat, la liquiditat limitada, la pobresa energètica i la vulnerabilitat a despeses imprevistes sugereixen que aquestes llars estan en risc de pobresa i/o exclusió social, requerint atenció per assegurar que les seves necessitats bàsiques estan cobertes.

El perfilat de grups socials que es troben en situacions de pobresa, destacant la relació entre les dificultats econòmiques i les problemàtiques d'habitatge, ens permet veure com l'habitatge és un factor clau en la configuració de la vulnerabilitat econòmica i l'exclusió social. En aquest context, la Renda Garantida de Ciutadania (RGC) emergeix com una eina potent no només per proporcionar suport econòmic sinó també per identificar llars en situació de risc habitacional. Els perfils identificats requereixen una atenció especialitzada en matèria de combatre la pobresa, econòmica i energètica, com la inseguretat habitacional. A la següent secció s'analitza quina és la resposta que, des de Catalunya, l'administració dona a la ciutadania per poder fer front a aquestes problemàtiques.

3. La resposta de l'administració: prestacions socials en matèria de pobresa i habitatge

La secció anterior d'aquest estudi ens ha permès tenir una fotografia de quines són les necessitats que té la població en situació de vulnerabilitat. Tanmateix, en termes més generals, les persones tenen necessitats que poden ser classificades segons tres nivells diferents, com va definir Abraham Maslow a la seva obra "*A Theory of Human Motivation*" (Maslow, 1943). Maslow classifica les necessitats humanes en diversos grups, ordenats en una piràmide. A la base de la piràmide es troben les necessitats més bàsiques, les anomenades necessitats fisiològiques, les quals són considerades les úniques inherents a tota persona i que engloben coses com respirar, alimentar-se, hidratar-se, descansar o vestir-se. La teoria de la piràmide de Maslow ens diu que, una vegada cobertes aquestes necessitats, les persones busquen satisfer les seves necessitats immediatament superiors, que són les de seguretat, seguides de les necessitats socials, d'estima, de creixement i d'autorealització.

Figura 1. Classificació dels àmbits dels ajuts, segons el tipus de necessitat.

Font: elaboració pròpia.

Per satisfer aquestes necessitats, quan l'esforç individual no és suficient, cal una resposta de l'Estat que acompanyi a les persones a aconseguir una vida digna. El concepte de *vida digna* es pot definir com aquella en què una persona gaudeix dels seus drets fonamentals i veu satisfetes totes les seves necessitats, promovent el benestar físic, mental i emocional. Per aconseguir-ho, l'Estat principalment dona resposta a través de la creació d'un sistema de garantia de rendes.

Un sistema de garantia de rendes és un conjunt de polítiques públiques i mecanismes legals establerts per un estat o una regió amb l'objectiu d'assegurar que totes les persones disposin d'uns ingressos mínims per viure. Aquest sistema busca reduir la pobresa i la desigualtat, garantint que cap ciutadà/ana es trobi per sota d'un llindar de renda establert. Inclou prestacions com la renda mínima d'inserció, ajudes per a famílies amb pocs recursos, complements per a pensions baixes, entre altres. Així doncs, l'objectiu final és el de proporcionar una xarxa de seguretat que

asseguri les necessitats bàsiques de tots els individus, promovent al mateix temps la inclusió social i laboral.

Dins el sistema de garantia de rendes, l'evidència científica identifica a les prestacions socials monetàries com les polítiques més efectives per lluitar contra la pobresa i, per tant, aconseguir una vida digna. En aquest punt, cal aclarir que si bé el terme de prestacions socials és un concepte genèric que abraça des de pensions fins a prestacions assistencials, aquest informe se centra només en un fragment de les prestacions socials: les prestacions assistencials socials materials (o monetàries) per fer front a la pobresa.

A Catalunya, les prestacions socials monetàries més importants són l'Ingrés Mínim Vital i la Renda Garantida de Ciutadania, que han tingut una trajectòria recent. Tanmateix, la seva creació no ens situa en l'ideal, on tota la ciutadania viu dignament, sinó que existeixen diferents factors que impedeixen que el conjunt de la població quedi protegida amb el sistema de garantia de rendes de manera integral. Aquesta situació, on les persones que tenen dret a la protecció social, no acaben beneficiant-se d'aquesta, sigui quin sigui el motiu és l'anomenat fenomen de *non take-up*. De fet, les causes són múltiples i diferents per a cada prestació i van des del simple fet de conèixer la seva existència fins a, finalment, poder acabar rebent-la, com una cursa d'obstacles ("L'impacte dels tràmits administratius en l'accés a les prestacions socials. Una perspectiva conductual". Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya, 2022).

Així doncs, l'existència del *non take-up* en les prestacions socials econòmiques es deu a diversos factors. En primer lloc, l'actual sistema de prestacions econòmiques presenta un seguit de barreres d'accés, com l'idioma o l'excés de silenci administratiu, que dificulten acabar sent-ne una persona beneficiària. En segon lloc, actualment existeix un catàleg de prestacions que cobreixen necessitats molt concretes i que, per tal de cobrir una necessitat total, requereixen una gestió feixuga i simultània de totes elles. Per exemple, un ajuntament català pot tenir més d'un centenar d'ajuts per a la seva ciutadania (corresponents a diferents nivells de govern) que, en cas d'estar interessada, exigeixen que una persona realitzi un centenar de gestions. A més, aquestes ajudes, quan es focalitzen

en necessitats molt concretes, sovint tenen imports molt reduïts que produeixen que les persones que es troben molt a prop del llindar, optin per no sol·licitar-les perquè els costos de la gestió són superiors als beneficis que obtindran amb l'ajut concret.

Si comparem el salari de referència de l'AMB fixat per a l'any 2022 (AMB, 2023), que és de 1.447,49€/mes, o la despesa mensual de les famílies amb menors a càrrecs per al mateix any, que és de 800€/mes, identifiquem com incloses les prestacions socials econòmiques més importants, com són l'IMV i la RGC, són insuficients per cobrir les necessitats totals.

De fet, aquestes prestacions se situarien al primer nivell de la piràmide de Maslow explicada anteriorment perquè atenen necessitats fisiològiques. No obstant això, aquestes no estan vinculades amb una altra necessitat de nivell 1: l'habitatge.

Com s'ha observat en les seccions anteriors, sovint els escassos recursos econòmics de les llars acaben pagant les despeses vinculades amb l'habitatge, situant aquestes llars en una situació de vulnerabilitat. D'aquesta manera, l'habitatge està desvinculat amb els grans sistemes de rendes, com són l'IMV i la RGC, i se n'acaba reduint la seva efectivitat.

Per aquest motiu, en aquesta secció descriurem en quin context sorgeixen i com és el disseny de l'Ingrés Mínim Vital i la Renda Garantida de Ciutadania. A continuació, descriurem quins són els ajuts que disposa la ciutadania per cobrir necessitats vinculades amb l'habitatge i, finalment, s'analitzarà conjuntament quines són les barreres d'accés i compatibilitats de tots aquests ajuts que formen part del primer nivell de necessitats.

3.1. Els grans sistemes de garantia de rendes: L'Ingrés Mínim Vital i la Renda Garantida de Ciutadania

La principal eina que té l'Administració Pública per garantir una vida digna per a tota la ciutadania és el sistema de garantia de rendes. Actualment, la població catalana queda protegida a través de dos grans sistemes de garantia de rendes: l'Ingrés Mínim Vital (IMV) i la Renda Garantida de Ciutadania (RGC). Així doncs,

aquestes eines sorgeixen de la necessitat d'apropar-se a l'ideal on la falta de recursos propis no és un obstacle perquè totes les persones puguin viure de manera autònoma, empoderades i participar de manera activa en la societat.

L'Ingrés Mínim Vital (IMV)⁵ és una prestació no contributiva de la Seguretat Social que va néixer amb la finalitat de prevenir i lluitar contra la pobresa i l'exclusió social a Espanya, atès que l'efecte redistributiu de l'Estat no era suficient. Aquesta prestació econòmica té una trajectòria de només tres anys perquè va aparèixer el maig del 2020, enmig de la crisi econòmica i social provocada per la Covid-19. Si bé l'IMV no va aparèixer com a resposta directa d'aquesta crisi, la pandèmia en tot cas sí que va servir per acabar d'empènyer la seva implementació que, després d'un llarg tràmit parlamentari i de la introducció de millores al Decret-Llei, es va aprovar al Congrés dels Diputats amb la Llei 19/2021, de 20 de desembre.

Abans de l'IMV, l'Estat espanyol tenia un sistema de garantia de rendes heterogeni a cada comunitat autònoma, fet que conduïa a importants diferències en termes de condicions d'accés, cobertura i suficiència. Així, seguint les recomanacions de les institucions europees, l'IMV neix per garantir una assistència i prestació base a complementar amb les rendes mínimes regionals existents.

L'Ingrés Mínim Vital (IMV) és una prestació finançada per l'Estat i integrada en el sistema de la Seguretat Social i que no té límit presupostari. La gestió i el control d'aquesta prestació recau en l'Institut Nacional de la Seguretat Social (INSS), encara que les comunitats autònomes i les entitats locals poden gestionar els expedients si signen un conveni amb l'INSS. A més, els Serveis Socials i les entitats del tercer sector d'acció social de caràcter estatal inscrites a

5 Per a conèixer en més detall l'Ingrés Mínim Vital, consulteu l'Annex IV.

al Registre de Mediadors Socials de l'IMV⁶ poden emetre certificats per acreditar el compliment de certs requisits en situacions especials.

Pel que fa a la cobertura, s'estima que l'IMV només arriba a un 14,5% de la població catalana que es troba per sota del llindar de la pobresa (*Asociación de Directores y Gerentes de Servicios Sociales*, 2023). Malgrat l'augment en el ritme de concessions, en l'àmbit estatal l'IMV només arriba al 76% de les persones beneficiàries previstes, encara queden gairebé 550.000 persones beneficiàries per incorporar a l'IMV per arribar a l'objectiu de les 2.300.000 persones previstes en el seu inici. A Barcelona, les principals causes de denegació són: la no conformitat amb els requisits d'ingressos o patrimoni, discrepàncies amb la unitat de convivència o la presentació d'informació incompleta. Com a resposta a aquestes problemàtiques, la Llei 19/2021 va introduir canvis per augmentar la cobertura de l'IMV, com ara la reducció del període de constitució de la unitat familiar o la consideració de la renda de l'any en curs.

La **Renda Garantida de Catalunya (RGC)**⁷, per la seva banda, és una prestació no contributiva mensual de dret subjectiu per a persones o unitats familiars en risc de pobresa o exclusió social, que no superin uns determinats llindars de renda i patrimoni. La finalitat d'aquest ajut és garantir una renda mínima a les persones en situació de necessitat que no tenen accés a altres mecanismes de protecció social, funcionant com a prestació subsidiària. A més, cal destacar que la RGC té més trajectòria que l'IMV perquè la iniciativa legislativa va començar l'any 2008 a partir de la crisi econòmica i, finalment, es va posar en marxa el setembre de 2017, amb la Llei 14/2017, del 15 de maig.

⁶ <https://www.inclusion.gob.es/fr/web/inclusion/ingreso-minimo-vital/registro-mediadores-sociales-imv>

⁷ Per a conèixer en més detall de la Renda Garantida de Ciutadania, consulteu l'Annex IV.

Així doncs, la RGC es concedeix per un període de dos anys, que pot ser renovat si persisteixen les circumstàncies que van motivar la seva concessió, i pot incloure una prestació complementària lligada a la participació en un pla d'inclusió social o d'inserció laboral, amb una avaluació anual. Amb la introducció de l'Ingrés Mínim Vital, la RGC serveix de complement quan la prestació autonòmica supera el mínim estatal.

La Renda Garantida de Ciutadania és finançada pel pressupost de la Generalitat de Catalunya sense límit pressupostari, la RGC forma part de les prestacions socials de caràcter econòmic de la Generalitat. La Direcció General de Renda Garantida és responsable de la seva gestió econòmica i administrativa i les sol·licituds són avaluades i resoltes per aquesta entitat. El Sistema Públic d'Ocupació i els professionals dels Serveis Socials bàsics juguen un paper clau en la intervenció tècnica i en l'elaboració dels acords d'inclusió laboral i social. A més, es preveu la creació de Taules de Coordinació Territorial que integraran aquestes entitats i les del Tercer Sector Social per coordinar tècnicament aquestes funcions.

En referència a la cobertura, aquesta és encara baixa, del 43,60% l'any 2021 (IVALUA, 2023). Menys de la meitat de les llars que es troben en situació de pobresa severa a Catalunya són elegibles per rebre la RGC. L'any 2022 hi havia, de mitjana mensual, 55.551 persones titulars de la RGC, i 122.851 persones beneficiàries (Estadística de la renda garantida de ciutadania, Departament de Drets Socials).

D'aquesta manera, s'ha identificat com ambdues prestacions econòmiques tenen nivells de cobertura limitats i que, per tant, motiven la identificació de les barreres que dificulten l'accés a aquestes prestacions a un nombre de persones, potencialment beneficiàries, molt més elevat i, per tant, oferir una protecció social més efectiva.

3.2. Els ajuts a l'habitatge a Catalunya

Per cobrir necessitats associades a l'habitatge, la població catalana disposa de diferents prestacions, gestionades per la Generalitat de Catalunya o pels propis Ajuntaments. Des de la Generalitat de Catalunya, s'ofereix el servei de pis assistit per a joves entre 16 a 21 anys, de centres d'acolliment, així com el servei de residència per a joves en programes d'inserció laboral i, de manera més general, prestacions econòmiques vinculades a l'habitatge. En aquest sentit, i si ens fixem en els ajuts per l'habitatge a Catalunya, observem com aquests són un nombre elevat i que, així com succeeix amb altres ajuts, atenen necessitats i contextos socials i històrics concrets. Per exemple, la *Prestació per al pagament del deute de rendes del lloguer derivat de l'impacte econòmic i social de la Covid-19* va aparèixer per donar resposta a una necessitat molt concreta i actualment ja no es troba vigent. D'aquesta manera, hi ha 18 ajuts autonòmics de la Generalitat de Catalunya vinculats a l'habitatge. En aquest sentit, a l'hora d'analitzar quines són les potencials línies d'optimització de les prestacions socials perquè s'adaptin millor a les necessitats de la ciutadania, cal tenir en compte aquestes particularitats: Quins ajuts s'ajusten millor a les situacions de vulnerabilitat de la població en situació de pobresa? Quins són els ajuts que tenen un major nombre de perceptors? I, finalment, quins estan actualment actius l'any 2023?

Les respostes a aquestes preguntes han servit per a poder seleccionar el conjunt de prestacions econòmiques més importants que finalment s'han inclòs en aquest estudi. En primer lloc, les prestacions d'especial urgència atenen necessitats més properes a situacions de pobresa. Alhora, així com s'ha detectat a l'anterior secció, un volum notable de la ciutadania en situació de pobresa, no té una hipoteca sinó que es troben en règim de lloguer. També, hi ha ajuts que no estan actius per a l'any 2023. Finalment, tal com es pot observar amb les següents taules, agafant el nombre total d'ajuts, s'identifica com uns ajuts concrets són percebuts per un destacat volum de la població catalana.

Prestacions econòmiques d'especial urgència. Any 2022

	N.º ajuts	%/total
Total prestacions	3.247	
• Deute hipotecari	100	3,1%
• Deute de lloguer	1.628	50,1%
• Continuitat	226	7,0%
• Deute lloguer COVID	296	9,1%
• Pèrdua de l'habitatge	368	11,3%
• Renovacions	629	19,4%
Continuitat	247	7,6%
Pèrdua de l'habitatge	382	11,8%

Ajuts per al pagament del lloguer a Catalunya. Any 2022

Total prestacions	67.354
-------------------	--------

Font: Servei d'Estudis i Documentació d'Habitatge i Agència de l'Habitatge de Catalunya (2022).

D'aquesta manera, si bé hi ha 18 ajuts, s'han inclòs i analitzat en aquest estudi els següents: els ajuts al lloguer, entre 34 i 64 anys, i a partir de 65 anys; la prestació per al pagament del deute de rendes del lloguer; i la renovació de la prestació complementària per donar continuïtat al pagament del lloguer i la prestació per atendre situacions de pèrdua de l'habitatge.

	<p>Prestació per al pagament del deute de rendes del lloguer</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Forma part de les prestacions econòmiques d'especial urgència per a l'habitatge. ■ Es tracta de prestacions econòmiques per atendre situacions puntuals d'impagaments del lloguer.
	<p>Renovació de la prestació complementària per a la continuïtat al pagament del lloguer i la prestació per a atendre situacions de pèrdua de l'habitatge</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Forma part de les prestacions econòmiques d'especial urgència per a l'habitatge. ■ Són per a fer front al pagament del lloguer de les unitats de convivència que tinguin ingressos baixos o moderats, a qui el cost de l'habitatge pot situar-lo en risc d'exclusió social residencial.
	<p>Ajudes al lloguer, entre 34 i 64 anys, i a partir de 65 anys</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Aquestes ajudes són una eina per prevenir el risc d'exclusió residencial de les famílies amb menys recursos, però que no es troben en risc imminent d'exclusió.

3.3. Les barreres d'accés a les prestacions socials en matèria de pobresa i habitatge

En aquesta secció ens enfocuem a analitzar les principals barreres que dificulten l'accés a les prestacions socials en matèria de pobresa i habitatge, específicament de l'Ingrés Mínim Vital (IMV), la Renda Garantida de Ciutadania (RGC) i els diversos ajuts a l'habitatge, oferts per la Generalitat de Catalunya. L'objectiu d'aquesta anàlisi és identificar i entendre els factors que poden impedir que les potencials persones beneficiàries d'aquests ajuts acabin sol·licitant-los o rebent-los.

Aquest fenomen és conegut com a *non take-up on*, malgrat existir una necessitat clara, no totes les persones que podrien beneficiar-se d'un ajut l'acaben tenint. Les raons d'aquesta falta d'accessibilitat són diverses: des de la incompatibilitat amb els requisits establerts, fins al desconeixement de l'existència de l'ajut o la percepció errònia que aquests ajuts no estan destinats a elles. En un estudi previ ("*L'impacte dels tràmits administratius en l'accés a les prestacions socials. Una perspectiva conductual*"). Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya, 2022) ja s'ha posat l'accent en aquestes barreres, adoptant una perspectiva conductual, d'acord amb les ciències del comportament.

En aquest cas, l'anàlisi d'aquestes barreres no només busca identificar els obstacles sinó també comprendre com aquests afecten les persones que tenen necessitats simultànies de renda i habitatge, una situació comuna com hem vist a la secció anterior. Observarem com, més enllà que l'IMV i la RGC requereixen que la ciutadania superi dos circuits d'obstacles diferenciats - sol·licitant primer l'IMV si es vol demanar la RGC -, els ajuts a l'habitatge presenten les seves pròpies barreres i operen de manera independent. Per tant, si una persona supera aquests tres circuits d'obstacles, la quantia rebuda dels ajuts a l'habitatge es considera com a ingrés en el càlcul de la RGC. Això pot resultar en el fet que, malgrat assumir un esforç considerable (en temps, estrès i gestió burocràtica), aquesta persona o família es trobi en una situació on no ha millorat econòmicament.

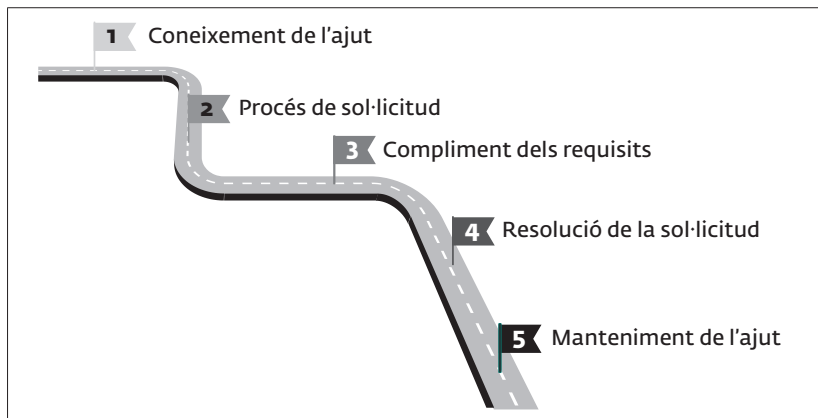
La finalitat d'aquesta anàlisi és doble: d'una banda, identificar i comprendre les barreres que impedeixen un accés just a aquestes prestacions essencials, i per l'altra, proposar a la següent secció recomanacions i bones pràctiques que puguin ajudar a superar aquestes barreres, millorant així l'accés a les prestacions per a aquells que més ho necessiten.

En l'àmbit metodològic, s'han revisat els dissenys normatius i les barreres d'accés associades a cadascun dels ajuts analitzats: l'Ingrés Mínim Vital (IMV), la Renda Garantida de Ciutadania (RGC), i les tres prestacions a l'habitatge ofertes per la Generalitat de Catalunya. Per a cadascuna d'aquestes prestacions, s'ha dut a terme una valoració, centrada a identificar i comprendre les barreres i les bones pràctiques presents en els seus respectius processos d'accés. Aquesta anàlisi ha estat recollida de manera exhaustiva a l'Annex IV de l'informe, on cada ajut compta amb una fitxa descriptiva específica. En el cas de l'IMV i la RGC, l'anàlisi més detallada de les seves barreres es pot trobar a l'informe previ (*"L'impacte dels tràmits administratius en l'accés a les prestacions socials. Una perspectiva conductual"*). Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya, 2022), i a l'Annex IV una fitxa resum. Per a les tres prestacions a l'habitatge, hem identificat i analitzat les barreres i traves burocràtiques que poden afectar l'accés a aquestes ajudes, també a l'Annex IV.

A l'Annex III es troba una taula amb la síntesi de les principals barreres per a cadascun dels ajuts analitzats. Aquesta taula classifica les diferents situacions identificades, indicant si es tracta d'una barrera o potencial barrera administrativa (o *sludge* en anglès) o si, al contrari, representen una bona pràctica dins del procés d'accés.

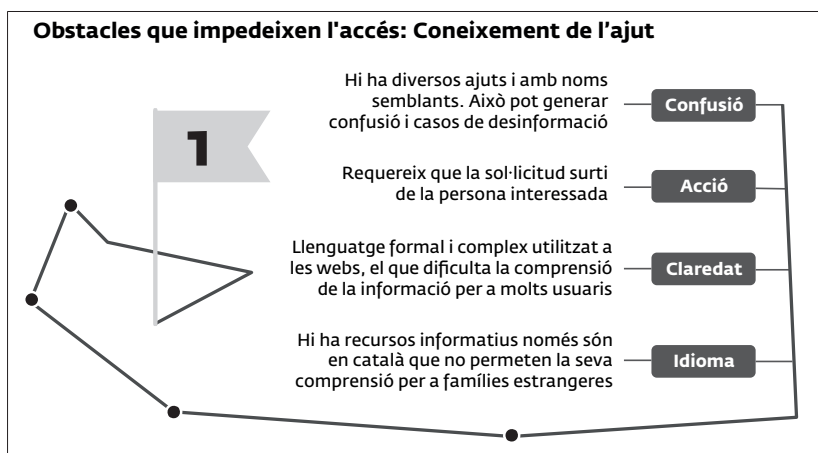
A continuació, es descriuen les principals barreres que es troben en cadascun dels ajuts analitzats. Aquestes barreres s'han agrupat en funció dels cinc principals passos necessaris per accedir i mantenir un ajut o prestació social (veure Figura 2). Aquests passos són crucials per entendre i millorar els processos d'accés a aquestes ajudes essencials, així com els fenòmens de *non take-up*.

Figura 2. El camí d'obstacles per obtenir una prestació social

I. COM SÉ QUE EXISTEIX L'AJUT?

Aquesta etapa aborda el desconeixement sobre l'existència dels ajuts i la importància de la difusió i la conscienciació sobre aquests recursos. És una etapa que és crítica perquè marca el punt de partida per a qualsevol potencial persona beneficiària en el seu camí cap a la seguretat financera, especialment a través dels sistemes de garantia de rendes com la RGC i l'IMV, però també per a persones que pateixen d'instabilitats vinculades a l'habitatge. Examinem com la falta d'informació pot ser una barrera significativa per a moltes potencials persones beneficiàries.

En l'accés a les prestacions socials en matèria de garantia de rendes i habitatge a Catalunya, apareixen importants desafiaments en el coneixement i la percepció pública d'aquests ajuts. La RGC, tot i estar dissenyada per focalitzar-se en les llars més necessitades, revela un desconeixement substancial entre les potencials persones beneficiàries, deixant un buit en la cobertura real versus la cobertura potencial. Ivàlua, juntament amb els Departaments de Drets Socials i Economia i Hisenda, ha assenyalat que la intervenció, malgrat ser efectiva en la lluita contra la pobresa, no arriba a una proporció significativa de llars que la necessiten (Ivàlua, 2023).

Aquest patró de desconeixement s'estén a l'IMV, on es registra una considerable confusió respecte a la seva sol·licitud, especialment en termes de compatibilitat i acumulació amb altres prestacions com la pròpia RGC. Diverses entitats socials a Catalunya denuncien un desconcert generalitzat (Càritas, 2020, 2021, ECAS, 2021). Aquest desconeixement fa que siguin moltes les persones que no saben quin és l'ajut que han de sol·licitar, referint-se fins i tot a la "Renda Vital" mostrant un desconeixement entre la Renda Garantida de Ciutadania i l'Ingrés Mínim Vital. Malgrat els esforços recents per mitigar aquesta problemàtica i incrementar la cobertura de l'IMV, incloent-hi campanyes específiques i itineraris personalitzats, les barreres persisteixen. En el cas dels ajuts a l'habitatge de la Generalitat, aquesta confusió es pot derivar també de la superposició dels noms dels ajuts, creant una barrera addicional per a la ciutadania en el moment de buscar i processar la informació rellevant.

A més, el procés per obtenir informació sobre la RGC, tot i ser disponible a través de diverses plataformes, inclòs un assistent virtual, presenta les seves pròpies complicacions. El requisit de cita prèvia per a l'atenció presencial, sense suport normatiu clar, i la manca d'opcions lingüístiques en l'atenció virtual, representen obstacles addicionals que dificulten l'accés equitatiu a l'ajut.

En aquest sentit, destaca la inaccessibilitat de la informació online, marcada per un llenguatge formal i complex a les webs oficials, i la limitada disponibilitat de recursos informatius en idiomes diferents del català, exclouen no solament als parlants

no nadius, sinó també a molts altres col·lectius, especialment a aquells amb dificultats de comprensió lectora o amb barreres digitals.

Figura 3. Barreres idiomàtiques en l'accés als ajuts.

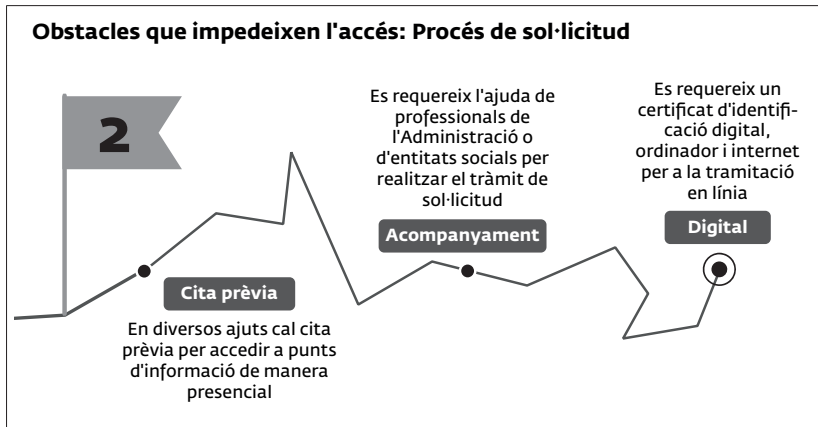

Font: Generalitat de Catalunya.

Per últim, la necessitat d'assessorament personalitzat i la dificultat de comunicació amb els serveis d'informació gratuïts i amb els referents de l'INSS posen en relleu la importància d'un suport proactiu i accessible per a la correcta comprensió i tramitació de les sol·licituds d'ajut. En resum, destaca la necessitat d'una estratègia integral que inclogui la simplificació de la informació, l'ús d'un llenguatge accessible, la disponibilitat de recursos multilingües i un assessorament personalitzat i efectiu, per assegurar que la consciència i el coneixement dels ajuts arribin efectivament a tota la ciutadania, especialment a aquelles famílies que es troben en una situació de vulnerabilitat.

II. COM INICIO LA SOL·LICITUD?

Analitzem els processos inicials per sol·licitar ajuts, incloent-hi els requisits de documentació, l'accés a plataformes digitals, i la complexitat dels formularis, entre altres aspectes.

En primer lloc, cal destacar que els punts d'accés limitats són una de les primeres barreres amb les quals es troben les persones sol·licitants dels ajuts. L'assistència professional, sigui de l'Administració o d'entitats socials, és sovint necessària per navegar els complexos tràmits de sol·licitud. Per a la RGC, per exemple, les persones han d'acudir a les Oficines de Treball de la Generalitat, Oficines d'Atenció Ciutadana, o d'Afers Socials i Famílies. Aquesta necessitat d'acompanyament indica un procés que pot ser massa complicat per a ser gestionat de manera independent, especialment per aquells que han d'afrontar els dificultats addicionals d'estar en situació de vulnerabilitat.

La complexitat dels tràmits es manifesta en la necessitat de múltiples visites a les oficines per a completar la sol·licitud, gestionar requisits addicionals o presentar reclamacions. Aquests requisits poden ser confusos i les comunicacions amb l'INSS, per l'IMV, sovint presenten desafiaments, tot això fa que moltes vegades sigui necessari recórrer a diverses fonts d'assessorament i informació, incloent-hi entitats socials i la xarxa de suport personal, o fins i tot pagar per serveis externs.

Els tràmits *online* presenten un altre conjunt de dificultats. Les barreres digitals, com la falta d'accés a dispositius electrònics, a internet fiable, o a competències digitals bàsiques, exclouen a moltes persones en situació de vulnerabilitat. Sovint, hi ha dues opcions per a la sol·licitud telemàtica: una amb certificat d'identificació digital, i una altra sense, però que requereix una firma manuscrita i pot allargar el procés fins a quatre mesos. Això no només fa el procés més llarg, sinó que també pot ser confús i desencoratjador.

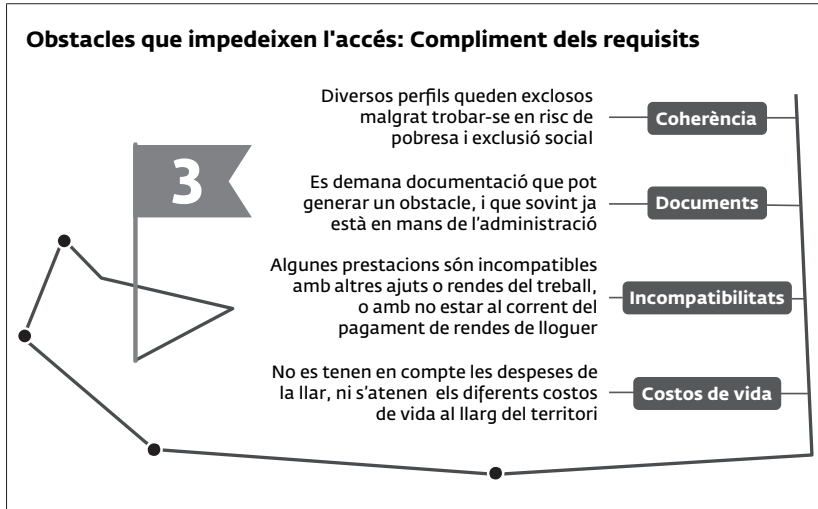
En el cas dels ajuts a l'habitatge, la sol·licitud presencial requereix completar un formulari que només es pot trobar en línia i només en català, una barrera lingüística per a qui no domina l'idioma. A més, la bretxa digital no afecta només la sol·licitud en sí sinó també l'obtenció de la documentació necessària que sovint s'ha de recollir de diferents canals, cadascun amb el seu propi sistema de tramitació.

D'altra banda, la comunicació amb l'Administració a través del correu electrònic com a principal canal pot ser un obstacle per a aquells que no tenen un correu electrònic o no l'utilitzen habitualment. Aquesta situació es complica encara més quan es requereix respondre a notificacions importants que poden incloure terminis curts. Tot i que en el cas de la RGC s'utilitzen de vegades els SMS o el correu electrònic, aquestes comunicacions estan limitades a situacions excepcionals.

Per superar aquestes barreres, es fa evident la necessitat d'una finestreta única on les persones sol·licitants puguin rebre tota l'ajuda necessària per iniciar els seus tràmits. A més, es podria beneficiar d'un suport més robust, tant presencial com telemàtic, però sense el requisit de cita prèvia que pot ser un obstacle, especialment en situacions d'urgència.

III. SÓC APTE PER REBRE L'AJUT?

Aquesta fase implica l'anàlisi dels criteris d'elegibilitat i com aquests poden excloure o dificultar l'accés a determinats grups de la població. Explorarem també com les normatives i els criteris d'elegibilitat influeixen en l'accés a l'ajut.

S'han identificat problemes significatius respecte als requisits d'accés als ajuts analitzats. Un dels obstacles més evidents és l'exclusió de diversos perfils que, malgrat trobar-se en situacions de risc de pobresa i exclusió social, no encaixen en les definicions estrictes establertes per la normativa. Això inclou la vulnerabilitat econòmica basada únicament en ingressos inferiors a un llindar establert, ignorant les diferències en el cost de vida entre regions, que poden distorsionar la imatge real de la precarietat. O, fins i tot en el cas de l'IMV, sense arribar al llindar mínim de pobresa severa.

En el cas de la RGC, certs grups com les persones amb treball a temps complet, joves de 18 a 23 anys, i perceptores de pensions contributives i no contributives, es troben exclòsos. A més, en tots els ajuts, la definició de la unitat de convivència pot ser restrictiva i no reflectir la realitat de molts nuclis familiars, deixant fora certs perfils que podrien beneficiar-se de l'ajut. Tant a la RGC com a l'IMV

contemplen també edats mínimes i criteris més estrictes per a persones joves, i l'exclusió de col·lectius com persones en situació administrativa irregular.

Pel que fa a l'habitatge, en alguns ajuts s'exigeix estar al corrent dels pagaments de l'habitatge, una exigència contradictòria amb l'objectiu d'assistir aquells en risc habitacional. A més, es requereix un contracte de lloguer amb una vigència mínima que, en la pràctica, suposa una durada superior a la prevista per la normativa, exigint sovint la mediació amb propietaris. D'altra banda, tenen llindars de lloguer màxim que no tenen en compte les variacions regionals en el cost de vida, afectant així la justícia i l'adequació de l'ajuda proporcionada.

En relació amb la justificació dels requisits, tot i que la normativa permet evitar la presentació de documents ja en possessió de l'administració, la redacció confusa i la falta de coherència en la seva aplicació en els diferents ajuts poden endarrerir les sol·licituds. La recopilació de documentació esdevé un punt crític, amb dificultats en la justificació de la vulnerabilitat econòmica, i la necessitat de presentar una gran varietat de documents financers.

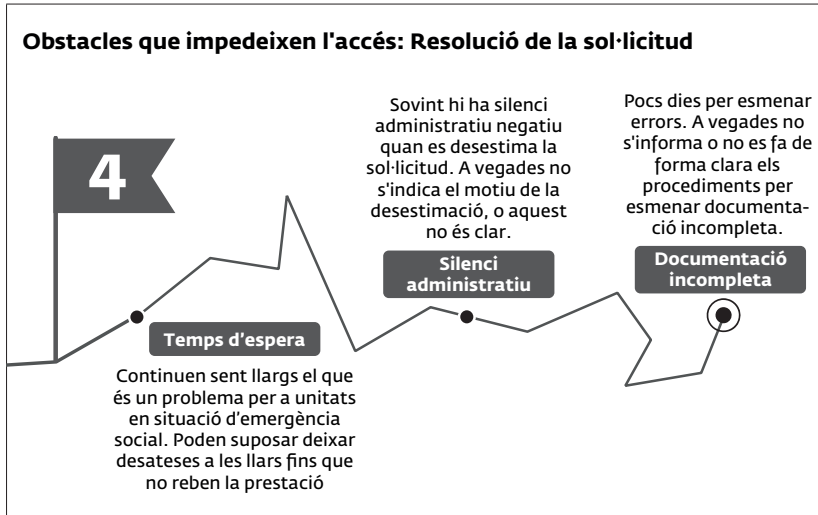
Existeixen mecanismes que permeten la presentació d'informes socials per acreditar situacions d'especial necessitat, aportant una certa flexibilitat al sistema. La llei també ha introduït la possibilitat de basar la sol·licitud de l'IMV en la situació econòmica actual en absència de vulnerabilitat econòmica en l'exercici anterior.

Per últim, pel que fa a les compatibilitats, l'IMV és compatible amb altres ajuts, però la RGC pot ser incompatible amb altres ingressos. A més, es compten com a ingressos les prestacions d'habitatge, que poden complicar el compliment dels requisits de vulnerabilitat econòmica.

Per tant, existeix necessitat urgent d'adaptar els requisits a la diversitat i complexitat de les situacions de vulnerabilitat, garantint que els ajuts arribin a aquells que realment els necessiten i reflectint de manera més fidel la realitat social i econòmica del territori.

IV. QUÈ PASSA AMB LA MEVA SOL·LICITUD?

Aquí s'analitza el tractament de la sol·licitud, incloent els temps d'espera, la comunicació amb les entitats gestores, i els possibles retards o problemes en el procés.

Els terminis de resolució, malgrat els esforços administratius, continuen sent llargs, el que representa un problema per a unitats en situació d'emergència social. El procés de valoració de l'ajut comença amb el requisit de vulnerabilitat econòmica i pot trigar fins a sis mesos per a la RGC, i tres mesos per a les prestacions relacionades amb l'habitatge, períodes que poden ser crítics per a aquelles persones en situació d'urgència habitacional. Per als ajuts al lloguer, la resolució pot arribar a sis mesos després de la finalització del termini de presentació de sol·licituds, deixant en una situació de vulnerabilitat a les llars afectades.

El silenci administratiu sovint resulta en una resolució per defecte, que pot ser negativa per l'IMV o favorable per la RGC després de quatre mesos. Tanmateix, aquesta demora pot provocar angoixa i la manca d'informació sobre els motius de denegació o desestimació de la sol·licitud no facilita la comprensió o l'esmena de la situació. La majoria de les denegacions per l'IMV es deuen a l'incompliment del requisit de vulnerabilitat econòmica o la falta

d'acreditació de la unitat de convivència, mentre que per la RGC els motius poden incloure superar els ingressos establerts o no acreditar correctament la residència a Catalunya, entre d'altres.

Pel que fa a la documentació incompleta i l'esmena d'errors, la necessitat d'aportar documentació addicional i els terminis curts per fer-ho poden comportar colls d'ampolla, especialment quan es depèn de la documentació d'altres administracions i no hi ha una comunicació clara sobre la recepció d'aquesta. La complexitat de la normativa i l'ús exclusiu de correu certificat per a notificacions també poden ser obstacles que fan més lent el procés.

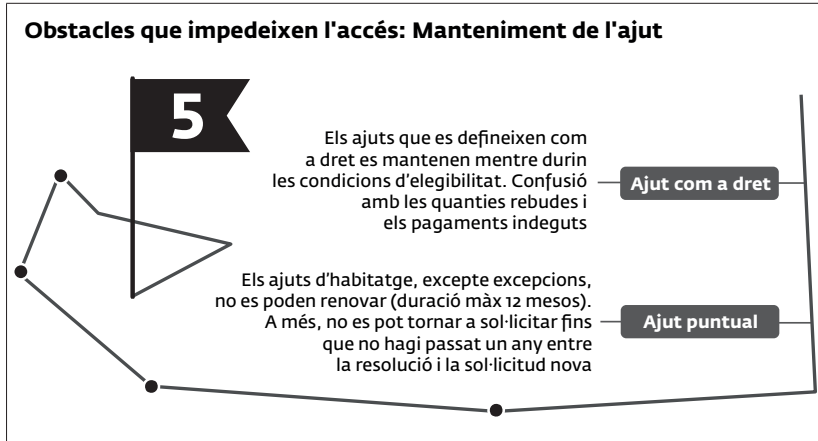
Finalment, la forma de pagament en cas d'aprovació també és rellevant. Mentre que l'IMV es paga de forma retroactiva mitjançant transferència bancària, el que exigeix que el titular disposi d'un compte bancari, la RGC permet un major grau de flexibilitat, permetent que el pagament es faci a comptes diferents o a tercers, una pràctica que pot ajudar a reduir les desigualtats d'accés als fons.

En aquest sentit, un dels aspectes més problemàtics és la gestió i la correcció dels pagaments indeguts, un fenomen no provocat necessàriament per les persones beneficiàries, sinó per desajustos en l'administració. Aquests deutes poden ser resultat de la utilització de la renda de l'any anterior per calcular les quanties, si aquesta ha canviat, així com de la manca de coordinació entre les administracions estatal i autonòmiques, per evitar pagament simultanis dels ajuts quan encara no se sabia quin s'havia de demanar primer. Aquesta situació ha portat a duplicitats en els pagaments i variacions retroactives en les quanties concedides, generant una càrrega financera addicional per a les famílies que ja es troben en situació de vulnerabilitat. La gestió dels pagaments indeguts no només crea una situació d'estrès i inseguretats financera per a les famílies afectades sinó que també perpetua la percepció errònia que hi ha "famílies que cobren de més".

Per tant, és imprescindible aportar un enfocament més humà i menys burocràtic en la gestió de les prestacions socials, posant l'èmfasi en la protecció de les famílies en situació de vulnerabilitat i en l'eliminació de les barreres administratives que poden exacerbar un context de precarietat.

V. COM MANTINC L'AJUT?

Finalment, analitzem les condicions i requisits per mantenir l'ajut un cop concedit, incloent-hi les obligacions de seguiment, les revisions periòdiques, i com els canvis en les circumstàncies personals poden afectar la continuïtat de l'ajut.

El manteniment de l'ajut, depèn de la naturalesa de la pròpia prestació. Mentre l'IMV i la RGC estan definides com a drets, que es mantenen indefinidament mentre es compleixin els requisits, els ajuts a l'habitatge són puntuals o de curta durada.

Per a l'IMV i la RGC, la continuïtat del pagament de l'ajut depèn de la persistència de les condicions d'elegibilitat. Les persones beneficiàries han de mantenir-se dins dels límits d'ingressos i patrimoni establerts i seguir qualsevol altre criteri definit per la normativa. Per a la RGC, aquesta situació és indefinida sempre que es compleixin els requisits, encara que cal una renovació biennal.

L'administració realitza revisions periòdiques per confirmar que les persones beneficiàries mantenen els requisits. Qualsevol canvi substancial en la situació econòmica o familiar de les persones beneficiàries, com un augment dels ingressos o una millora en la situació patrimonial, pot alterar la seva elegibilitat per a l'IMV. A més, com s'ha comentat, existeix el problema que els ingressos corresponen a l'any anterior. Així mateix, els canvis legislatius poden modificar els criteris d'elegibilitat i la durada de l'ajut.

Pel que fa als ajuts a l'habitatge, es preveu una prestació puntual, la qual no pot ser sol·licitada de nou fins que no passi com a mínim un any des de la resolució de concessió anterior. Això pot crear una incoherència amb l'objectiu de l'ajut, especialment si la necessitat persisteix. A més, la durada màxima de l'ajut està en conflicte amb contractes de lloguer de llarga durada, deixant en l'aire la qüestió de què succeeix quan les persones beneficiàries no poden fer front al lloguer, però estan lligades per un contracte de lloguer de llarga durada.

En conclusió, el procés de manteniment de l'ajut no sols requereix per part de les persones beneficiàries d'assegurar-se que continuen complint amb els requisits, sinó també una comprensió clara de les regles que regeixen el procés. Les polítiques haurien de considerar l'impacte que té la pèrdua d'ajuts en les llars que encara es troben en situació de vulnerabilitat, així com establir mecanismes de suport per a aquelles que poden trobar-se de sobte sense el suport financer necessari, o que han d'afrontar pagaments indeguts per part de l'administració.

L'anàlisi de les barreres normatives i burocràtiques en els tràmits d'accés posa en relleu la complexitat i les dificultats que suposen els processos administratius associats a l'Ingrés Mínim Vital (IMV), la Renda Garantida de Ciutadania (RGC) i els ajuts a l'habitatge, generalitzables a moltes altres prestacions socials. Són moltes les famílies amb ingressos inferiors a la RGC que requereixen suport econòmic per cobrir les seves necessitats vitals i d'habitatge, i que han de superar tres processos independents plens de traves burocràtiques per obtenir aquests ajuts. Per tant, la probabilitat que aquests tres processos culminin satisfactòriament és relativament baixa, i encara que això succeeixi, la prestació obtinguda dels ajuts a l'habitatge acaba sent descomptada de la quantia de la RGC.

Això subratlla la necessitat d'avançar cap a un sistema de garantia de rendes que cobreixi les necessitats bàsiques de les persones de manera més efectiva. El disseny actual dels ajuts pot conduir a situacions on, després d'un considerable esforç i gestió administrativa, les famílies no experimenten una millora significativa en la seva situació econòmica. De fet, poden acabar en una situació

on la prestació rebuda per l'ajut a l'habitatge és descomptada de la RGC, deixant-les en una posició de vulnerabilitat financera. El sistema actual de prestacions socials requereix una revisió profunda per assegurar que l'assistència arriba de manera íntegra i justa a les persones que més ho necessiten, i per a qui han estat dissenyades aquests ajuts.

4. Recomanacions i bones pràctiques

Al llarg d'aquest estudi hem explorat la interacció entre les necessitats de renda i d'habitatge de la població catalana i la resposta que l'administració ofereix actualment. S'ha evidenciat que, malgrat la intrínseca connexió entre aquests dos elements en les vides de les persones, especialment aquelles que es troben en situació de més vulnerabilitat, el sistema de garantia d'ingressos, encarnat principalment per la Renda Garantida de Ciutadania (RGC), opera de manera disfuncional en relació amb les necessitats reals de la ciutadania.

Hem detectat que les famílies que lluiten per cobrir les seves necessitats bàsiques i que, a més, afronten dificultats com la pobresa energètica o la incapacitat de pagar el lloguer, es veuen obligades a navegar per un laberint de procediments per sol·licitar diferents prestacions socials. Cada procés presenta les seves pròpies barreres, des de la complexitat burocràtica fins a la falta d'informació accessible, que poden desanimar i, fins i tot, impossibilitar la sol·licitud d'ajuda.

Fins i tot quan les persones aconseguixen superar tots aquests obstacles i obtenir les prestacions que necessiten, es troben amb la paradoxa que els ajuts destinats a l'habitatge es descompten del total percebut via la RGC. Aquesta política no sols contradiu el propòsit de donar suport integral a les famílies sinó que també minva l'efectivitat dels ajuts destinats a pal·liar la pobresa i l'exclusió social.

Davant d'aquesta situació, i un cop analitzades les necessitats de la ciutadania i la resposta de l'administració, es presenten un seguit de recomanacions, cadascuna d'elles acompanyada d'experiències tant nacionals com internacionals, que serveixen d'exemples i models de bones pràctiques. Aquestes propostes busquen harmonitzar, optimitzar i millorar el sistema de prestacions actual amb l'objectiu de proporcionar una resposta més coherent, justa i eficaç a les necessitats reals de la ciutadania, que millori no només el grau de cobertura dels ajuts, o la reducció dels temps d'espera, sinó també les taxes de pobresa i exclusió social.

4.1. Simplificació de les barreres burocràtiques: la finestreta única social

En l'actual context, les prestacions de garantia d'ingressos, com la Renda Garantida de Ciutadania (RGC) i l'Ingrés Mínim Vital (IMV), juntament amb altres ajuts com poden ser els d'habitatge, o pobresa energètica, operen en circuits burocràtics paral·lels i sovint desconnectats. Aquesta situació no solament complica el procés per a les persones sol·licitants sinó que també reflecteix una estructura que prioritza les necessitats organitzatives per sobre de les de la ciutadania. Això es veu agreujat per les múltiples barreres que hem identificat, des del coneixement de l'ajut fins a la coherència dels requisits i la justificació davant l'Administració.

Per tant, proposem avançar cap a la creació d'una finestreta única social que actuï com a punt d'entrada únic per a, com a mínim, les sol·licituds dels grans ajuts de suport social, unificant idealment els processos de sol·licitud i gestió, sempre que la governança dels ajuts ho permeti. Aquest sistema de finestreta simplificaria els tràmits, els faria més accessibles per a la ciutadania i permetria una gestió més coherent de les seves necessitats, posant-les per davant de les organitzatives.

Aquest canvi estructural requereix un esforç coordinat entre les diferents administracions, una planificació detallada i un compromís ferm amb la millora del servei a la ciutadania. A més, s'han d'optimitzar els recursos públics, millorar els sistemes d'informació i recollida de dades i, especialment, augmentar la comunicació

de les prestacions socials per a una major cobertura de les persones en situació de vulnerabilitat.

Aquest model haurà de superar diversos reptes. Un d'aquests és la coordinació de tràmits pertanyents a diferents administracions, cadascuna amb els seus propis procediments i requisits. Començant per la sol·licitud de l'IMV i de la RGC que, actualment, comporta una gran confusió per les seves potencials persones sol·licitants. Així mateix, cal considerar on ubicar aquesta finestra única. Una opció són les Oficines de Treball del Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC), que ja tramita la RGC. No obstant això, cal tenir en compte que moltes de les necessitats d'inclusió social no són exclusivament laborals, fet que podria limitar l'abast de la finestra si es concentra només en aquest àmbit. Es podria valorar la possibilitat de desenvolupar un model de punts distribuïts pel territori que ofereixin atenció més propera i personalitzada, com ja existeix a diferents ajuntaments i ens locals, tot i que aquesta opció pot ser més complexa d'implementar. D'altra banda, és important tenir en compte el rol dels Serveis Socials. Si bé són un gran mecanisme identificador de persones potencialment beneficiàries, no totes les persones que es troben en situació de vulnerabilitat disposen d'un expedient obert a Serveis Socials, per la qual cosa aquests no han de ser l'únic mecanisme de coneixement i gestió de les prestacions socials.

Un exemple és l'Oficina de Suficiència Material de Sant Boi, creada l'any 2022. Aquesta ha mostrat com la redirecció de la gestió de les prestacions cap a una oficina especialitzada i amb les capacitats tècniques per a dur-ho a terme, ha millorat el paraigua de persones cobertes en l'àmbit municipal. Per tant, agrupar el procediment en una mateixa oficina possibilita l'opció de compactar la tramitació de certes prestacions que acostumen a sol·licitar-se a la vegada, donat que estableixen els mateixos requisits. D'altra banda, el fet de desviar (parcialment) dels Serveis Socials la tramitació de les prestacions a través d'aquesta oficina, ha permès accedir a persones que anteriorment no estaven rebent alguna prestació a la qual sí que hi tenien dret.

La proposta d'evolució cap a un model de finestra única per a la garantia d'ingressos a Catalunya -que integraria la Renda

Garantida de Ciutadania (RGC) i l'Ingrés Mínim Vital (IMV) i altres grans ajuts socials- podria representar un pas important cap a una millora significativa en l'accés i la gestió dels recursos per a les persones en situació de vulnerabilitat. Aquest canvi no només faria el procés més accessible per a aquelles que podrien tenir dificultats en navegar pel sistema burocràtic sinó que també podria proporcionar una cobertura més integral, incloent-hi prestacions per necessitats específiques com l'habitatge i/o la pobresa energètica.

Finalment, i com s'ha mencionat, la consolidació de serveis en una sola finestreta podria optimitzar els recursos administratius, reduint costos i millorant l'eficiència en la gestió de les prestacions. Un aspecte clau d'aquest model seria la seva capacitat de personalització, ajustant-se a les necessitats canviants de les persones al llarg del temps.

L'Oficina de Suficiència Material de l'Ajuntament de Sant Boi

L'Oficina de Suficiència Material de Sant Boi

Localització

Municipi de Sant Boi de Llobregat

Context

L'Ajuntament de Sant Boi va crear l'Oficina de Suficiència Material l'any 2022, després d'haver de realitzar grans esforços durant dos anys a conseqüència de la crisi socioeconòmica de la Covid-19. Així, aquesta iniciativa va sorgir amb la finalitat d'alleugerir Serveis Socials de la burocràcia que suposa la tramitació de certes prestacions, que acostumen a sol·licitar-se a la vegada i, com a conseqüència, acaben ocupant la major part de la jornada dels professionals.

Com és i a qui es dirigeix

L'Oficina de suficiència material de Sant Boi és un servei especialitzat en la tramitació de les prestacions econòmiques municipals de diferents àmbits, com ara Serveis Socials i Habitatge.

Aquest servei, que opera com a finestreta única, està dirigit a tota aquella persona física empadronada al municipi de Sant Boi de Llobregat.

Administració gestora

Ajuntament de Sant Boi

Dades d'implementació i cobertura

Les primeres dades, després de la seva creació, mostren com aquest servei pot tenir un impacte positiu en la gestió i assignació de prestacions econòmiques locals. En aquest sentit, l'Oficina ha permès cobrir un major nombre de persones que són elegibles per a les diferents prestacions i vigents, així com supervisar i deixar de cobrir aquelles persones que ja no es trobaven en situació de necessitat. A la vegada, aquesta Oficina serveix com a punt de difusió de les prestacions disponibles, amb la finalitat que siguin conegudes entre la ciutadania, augmentant d'aquesta manera, la cobertura de les prestacions disponibles.

4.2. Complement a l'habitatge de la Renda Garantida de Ciutadania

La segona recomanació tracta de la introducció d'un complement específic per a l'habitatge dins del marc de la Renda Garantida de Ciutadania (RGC) a Catalunya. Actualment, la gestió de la RGC i l'assistència en matèria d'habitatge estan dividides en diferents departaments de la Generalitat. Aquesta recomanació busca integrar aquests serveis per millorar l'assistència a les persones amb necessitats significatives d'habitatge.

La relació que hem vist entre la RGC i les necessitats habitacionals suggereix que aquesta prestació podria ser utilitzada per detectar problemes d'habitatge abans que es converteixin en crisis. Un cop una persona ha superat tot els obstacles per demanar i obtenir la RGC, l'administració podria valorar les seves necessitats d'habitatge, simplificant així el seu accés a ajuts addicionals. La utilització de la RGC com a indicador per a polítiques públiques permetria no només abordar les manifestacions de la pobresa sinó també les seves causes subjacents, particularment en el camp de l'habitatge.

La RGC serveix per identificar persones amb grans necessitats habitacionals, incloent-hi aquelles que viuen de lloguer i pateixen una sobrecàrrega financera significativa en l'habitatge (despeses de la llar superiors al 30% de la renda disponible). Aquesta situació és particularment comuna entre les persones beneficiàries de la RGC, suggerint una oportunitat per a l'assistència específica en l'habitatge. Proposem la inclusió d'un ajut complementari per ajudar a costejar part del lloguer per a aquelles famílies que reben la RGC i pateixen sobrecàrrega financera.

Definim un ajut màxim de 300€, similar a la renda implementada al País Basc, per a les famílies elegibles que viuen de lloguer. La implementació d'aquesta mesura ha de considerar l'equilibri entre la necessitat de suport i el desig de minimitzar la burocràcia addicional. La fixació d'un ajut màxim estàndard és una manera de simplificar el procés d'aplicació i distribució, evitant càlculs complicats i personalitzats que podrien retardar l'ajut i augmentar la càrrega administrativa. Aquest complement representaria un pas important cap a un sistema més integrat i sensible a les necessitats complexes de les persones en situació de més vulnerabilitat de la societat.

A partir de les microdades de l'Enquesta de Condicions de Vida (ECV) de l'any 2022, calculem l'impacte que podria tenir aquesta mesura.⁸ A nivell pressupostari, i respecte de la situació actual, aquesta mesura suposaria al voltant d'un augment de 148 milions d'euros anuals del cost de la RGC⁹. Com mostra la Taula 2, un complement a l'habitatge de la RGC no modificaria ni la focalització ni la cobertura de la RGC. És a dir, la mateixa proporció de llars elegibles per la prestació estarien en pobresa severa (aproximadament el 82,3%), i es mantindria la proporció de llars en pobresa severa que són elegibles per la RGC (el 45,9%). El mateix passa amb les dades de pobresa moderada. Això es deu perquè no varien els criteris d'elegibilitat per la prestació sinó que s'afegeixen de nous, un cop la família rep la RGC, per rebre el complement (estar en lloguer i tenir sobre-càrrega de l'habitatge). Per tant, respecte la situació actual, un complement a l'habitatge no modificaria les persones que reben la RGC.

Tanmateix, aquest complement si que variaria l'impacte de la RGC en la reducció de la pobresa a Catalunya. Concretament, si el disseny actual de la RGC no aconsegueix treure a cap llar de la pobresa moderada, aquest complement redueix la taxa de pobresa moderada de les persones que reben la RGC en 13 punts

8 L'ús de les microdades de l'ECV, a diferència de les dades administratives, fa que hi hagi requisits d'accés a la RGC (com l'empadronament, dades de patrimoni, no sabem si ja reben la RGC o l'IMV o no, etc) que no podem recollir. Per tant, es tracta d'un escenari de màxims, on el resultat és un major nombre de potencials beneficiaris. Cal tenir en compte que se suposa també un *take-up* del 100% de l'ajut.

9 Per estimar el cost total de la RGC amb l'ECV, i amb l'objectiu de simplificar els càlculs, no s'ha tingut en compte la potencial cobertura de l'IMV. Amb això obtenim un cost total anual de la RGC al voltant dels 588 milions d'euros.

percentuals (del 100% al 87,1%). D'altra banda, la taxa de pobresa severa de les persones que reben la RGC es redueix en 5,5 punts percentuals (del 19,3% al 13,8%).

Taula 2. Potencials impactes d'un complement a l'habitatge de 300€ a la Renda Garantida de Ciutadania.

	RGC Actual	Complement a l'habitatge de 300€
% de llars elegibles que estan en pobresa moderada	100%	100%
% de llars elegibles que estan en pobresa severa	82,3%	82,3%
% de llars en pobresa moderada que són elegibles de la RGC	21,8%	21,8%
% de llars en pobresa severa que són elegibles de la RGC	45,9%	45,9%
% de llars en pobresa moderada un cop rebuda la RGC	100,0%	87,1%
% de llars en pobresa severa un cop rebuda la RGC	19,3%	13,8%

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Enquesta de Condicions de Vida (2022).

Aquesta mesura podria alleugerir significativament la pressió financera sobre aquestes llars, millorant així la seva estabilitat i benestar. De fet, en el cas que no s'establís aquest complement a l'habitatge, una mesura intermèdia, però també significativa, seria garantir que els ajuts a l'habitatge no computin com a ingressos a l'hora de calcular la RGC. D'aquesta manera, les persones beneficiàries no veurien reduïda la seva RGC a causa dels ajuts que reben per a l'habitatge, facilitant-los així una major estabilitat financera i habitacional. Aquesta consideració es justifica perquè els ajuts per a l'habitatge estan destinats a una necessitat específica i no haurien de penalitzar o reduir els ingressos garantits per la RGC, que tenen com a objectiu cobrir un seguit més ampli de necessitats bàsiques.

La Renda de Garantia d'Ingressos del País Basc

La Renda de Garantia d'Ingressos del País Basc

Localització

Comunitat Autònoma del País Basc

Context

Va néixer com a resposta a un context on, a causa de la crisi en el sector industrial a finals dels anys 80, les taxes d'atur i de pobresa del País Basc es trobaven en augment. Així doncs, els seus orígens estan en els anys 80 amb el Pla Integral de la Lluita contra la Pobresa del Govern Basc, on s'establia per primer cop en el territori espanyol, un sistema de garantia de recursos mínims. Més endavant, amb la Llei 18/2008, del 23 de desembre, es va establir la Renda de Garantia d'Ingressos (RGI), la prestació complementària a l'habitatge (PCV) i les ajudes d'emergència social (AES).

Com és i a qui es dirigeix

La Renda de Garantia d'Ingressos (d'ara endavant RGI) és una prestació econòmica mensual dissenyada amb l'objectiu que les seves perceptores puguin cobrir les necessitats bàsiques i, alhora, puguin trobar una sortida laboral. La quantia de la RGI s'estableix a partir de la diferència entre la Renda Màxima Garantida, que varia en funció de la unitat de convivència, i els ingressos del trimestre anterior de la unitat de convivència. D'aquesta manera, per a l'any 2023 la quantia mensual de la Renda Màxima Garantida, que indica la quantitat que ha de rebre cada llar, varia entre 800,28€ –per a una persona– i 1.573,88€ –per a una unitat de convivència d'un adult i quatre menors–.

L'ajut es dirigeix a persones majors de 18 anys, que portin tres anys empadronats dins la Comunitat Autònoma i que es trobin en una situació de necessitat econòmica. Tanmateix, el requisit d'empadronament es flexibilitza per a persones en situació de vulnerabilitat, com per exemple persones amb una discapacitat igual o superior al 33%, persones refugiades o víctimes de violència de gènere. Finalment, per als sol·licitants d'aquesta ajuda que tenen entre 18 i 23 anys, se'ls exigeix que hagin estat adscrites com a demandants de treball al Servei Basc de Treball de Lanbide durant un any anterior a la sol·licitud.

Compatibilitat amb ajuts per a l'habitatge

Les persones perceptores de la RGI del País Basc poden, a la vegada, rebre la Prestació Complementària d'Habitatge per a les despeses de lloguer de l'habitatge amb una quantia màxima de 300€.

Administració gestora

La Llei 4/2011, del 24 de novembre, estableix que la gestió del sistema de garantia d'ingressos és competència del Lanbide-Servicio Vasco de Empleo.

Dades d'implementació i cobertura

L'any 2022 va tancar-se amb un total de 49.413 persones titulars beneficiàries de la RGI, dels quals un 9.928 també són perceptores de l'IMV. Aquesta cobertura és lleugerament inferior a l'any anterior, que d'acord amb el Departament de Treball i Ocupació, seria a conseqüència d'una recuperació dels llocs de treball des de febrer de 2021.

Pel que fa al perfil dels perceptors de la RGI, quasi la meitat – 26.649 persones- es troben en situació d'atur, 12.696 persones són pensionistes, 7.701 estan ocupades en treballs precaris i, les 2.277 persones restants es troben fora del mercat de treball.

La Renda Garantida de Navarra

La Renda Garantida (Renda Garantizada) de Navarra

Localització

Comunitat Foral de Navarra

Context

La Renda Garantida de Navarra es va dissenyar i implementar amb la finalitat de poder atendre a l'elevat nombre de persones que no podien fer front a les despeses per cobrir les necessitats bàsiques i que han de recórrer a programes de protecció social. Des de la crisi econòmica de 2007, els indicadors de situacions de pobresa, desigualtat i exclusió social van mostrar un notable empitjorament de les condicions de vida de la població. A la vegada, la durada de l'impacte de la crisi sobre el mercat de treball generava situacions en les quals les persones ja esgotaven les ajudes per desocupació contributives i perllogaven la percepció d'ajudes assistencials. Així mateix, la crisi econòmica també va debilitar les condicions laborals, afectant notablement els nivells salarials: estar ocupat no era garantia de sortida a una situació de pobresa.

Davant aquest context, d'inseguretat laboral i de canvis en les relacions familiars (amb un major nombre de famílies monomarentals i, conseqüentment, amb impacte negatiu sobre les dones) sorgeix la necessitat d'establir un sistema de protecció social que estigui enfocat en els drets socials de la ciutadania, que tingui una major accessibilitat i que el seu disseny per evitar la prevenció del frau, finalment esdevingui un element penalitzant, sense tenir en compte el tipus d'ocupació a la qual opten les seves beneficiàries.

Com és i a qui es dirigeix

La Renda Garantida de Navarra és una prestació econòmica que té com a finalitat cobrir les necessitats bàsiques per a una vida digna de totes les persones i unitats familiars en situació de pobresa. El seu disseny es basa en el reconeixement d'un doble dret: a la renda garantida i a la inclusió social, sense que siguin substitutius. En aquest sentit, els requisits per a la seva percepció són menys restrictius i per exemple, és compatible amb situacions on en una mateixa ubicació, hi resideixen diverses llars. També, la seva sol·licitud i gestió s'ha simplificat en comparació a altres prestacions, eliminant d'aquesta manera la necessitat de disposar d'un informe social favorable com a element d'accés al procés, així com s'ha automatitzat les renovacions per tal de reduir la sobrecàrrega en la gestió. Únicament per a algunes situacions concretes, s'estableix una via extraordinària per tal d'incloure persones que, d'altra manera, quedarien fora de la prestació.

Ahora, un dels elements claus en el seu disseny, és la compatibilitat amb la inserció laboral, amb l'objectiu que la seva percepció no sigui un desencentiu per a la inserció al mercat de treball. D'aquesta manera, s'estableixen tres períodes claus per a la inserció laboral: el primer any es deixa més flexibilitat al beneficiari; en el segon any, s'estudia si s'ha de dissenyar un sistema d'activació. Finalment, en el tercer any, sorgeix l'obligació per part de l'administració d'oferir-los un lloc de treball o també de treball protegit, sempre que sigui ocupable i no hagin trobat feina abans. A més, estar ocupat no suposa una incompatibilitat per a la seva percepció, i d'aquesta manera, la quantia percebuda es descompta d'acord amb els nous ingressos, a excepció de treballs esporàdics. Per tant, no tenir cap font d'ingressos no és un requisit, sinó que tot i tenir ingressos, aquests no arribin a la quantitat establerta com a "suficient". La quantia d'aquesta prestació l'any 2023 varia entre els 716,31€ fins a 1.432,62€, d'acord amb el nombre de membres a la unitat familiar.

Va dirigida a persones majors de 18 anys, que resideixen a la Comunitat Foral de Navarra almenys durant dos anys abans de la sol·licitud, no tenir prou recursos econòmics per a cobrir les necessitats bàsiques, i haver sol·licitat prèviament altres prestacions que els podria correspondre.

Compatibilitat amb ajuts per a l'habitatge

Els ajuts d'habitatge de Navarra no són gestionats pel mateix Departament de Drets Socials i, estan inclosos en un programa específic per a habitatge. En aquest programa, s'inclou una prestació, que no és de naturalesa complementària a la renda garantida com en el cas del País Basc, i que té un funcionament semblant a aquesta última. A més, la política en matèria d'habitatge a la Comunitat Foral de Navarra també ha optat per una deducció fiscal reemborsable per a l'accés a l'habitatge ([DAVID](#)), una ajuda específica per a les famílies en situació de vulnerabilitat per la compra i lloguer d'habitatge protegit, i una ajuda pels joves per pagar el lloguer i promoure l'emancipació ([EMANZIPIA](#)).

Administració gestora

L'administració gestora competent és el Departament de Drets Socials.

Dades d'implementació i cobertura

Després de les dues reformes de 2014 i 2016, les dades referents als seus beneficiaris semblen haver millorat notablement. Pel que fa al nombre de persones beneficiàries, l'any 2013 hi havia 23.107 persones, que corresponen a 10.230 unitats familiars. L'any 2021, hi havia 42.072 persones beneficiàries, que corresponen a 18.704 unitats familiars. A la vegada, sembla que ambdues reformes han permès doblar el percentatge de cobertura, passant d'un 3,7% a un 6,4%, cobrint d'aquesta manera un 12,8% de la població infantil l'any 2021, en comparació a un 7,4% de l'any 2013. Alhora, 6.639 unitats familiars compten amb una persona contractada, 3.818 unitats familiars tenen incentius a l'ocupació, i 1.404 unitats familiars han deixat de rebre la prestació per incorporació laboral.

4.3. Augment de les quanties de la Renda Garantida de Ciutadania

La tercera recomanació per avançar cap a un sistema més eficient de garantia de rendes a Catalunya se centra en la necessitat de reduir la fragmentació dels ajuts socials. En lloc de tenir molts ajuts petits destinats a necessitats molt específiques, es proposa la consolidació d'aquests en ajuts més amplis i flexibles. Aquest enfocament reconeix que molts col·lectius pateixen diverses necessitats que conflueixen, i que múltiples processos per diferents ajuts poden augmentar les possibilitats que persones que, realment necessiten assistència, no la rebin. Comptem amb una multiplicitat d'ajuts que tenen per objectiu cobrir diverses necessitats bàsiques. Aquests, sovint tenen baixes quanties, però requereixen igualment un procés de sol·licitud que pot ser una barrera per a les persones que els necessiten.

Un dels principals problemes identificats és la baixa taxa de cobertura de programes com la RGC o l'IMV que, en gran part, es deu a les seves quanties limitades. La simplificació dels tràmits, encara que important, no és suficient per si sola. Els barems dels ajuts actuen com una porta d'entrada o una barrera i, per tant, cal considerar l'ampliació de les quanties percebudes per aquests

sistemes de garantia d'ingressos. Això afecta especialment, en el cas de la RGC, a les llars amb més membres perquè la proporció d'augment de la quantia a partir del tercer membre addicional de la llar és gairebé inexistent.

L'ampliació de les quanties permetria a les famílies decidir millor com utilitzar els recursos que vinguin de les prestacions socials, sense condicionar el seu ús a necessitats específiques. Això reduiria també la càrrega administrativa en la gestió i fiscalització de diferents ajuts per part de diferents administracions. Per descomptat, aquest canvi requereix una coordinació intensiva entre diferents nivells de govern, així com una millor coordinació entre l'IMV i la RGC. Cal tenir en compte en aquest sentit el rol que poden jugar les administracions locals, oferint prestacions d'urgència a llars a l'espera d'una renda mínima estatal o autonòmica, o augmentant les quanties o cobertura a col·lectius exclosos. És essencial estudiar els casos que no compleixen tots els requisits per a les prestacions ofertes per altres nivells de govern, però que es troben en situacions de vulnerabilitat.

En aquesta línia, es proposa augmentar la RGC, com a principal sistema de garantia d'ingressos de Catalunya, en 100 euros o 200 euros per membre, mantenint la proporcionalitat actual en funció del nombre de membres de la llar. Els càlculs del cost d'aquestes dues modificacions dependrien en gran manera del desplegament i la cobertura inicial que fes l'IMV, però es trobaria al voltant d'un augment en 253 milions d'euros anuals, per l'increment de 100 euros, i de doblar el pressupost de la RGC actual en el cas dels 200 euros. Aquest augment també s'explica per l'increment en les llars beneficiàries, que no passava en el cas del complement a l'habitatge. A l'augmentar les quanties, augmenten també els llindars d'entrada a la RGC, per això famílies que abans no podien accedir-hi ara sí que ho farien. En aquest sentit, es recomana també l'augment de l'IMV perquè arribi a cobrir, com a mínim, el llindar en l'àmbit estatal de pobresa severa. Això reduiria també les llars i les quanties que hauria de cobrir la RGC i, per tant, el seu cost agregat.

La taula 3 ens mostra quin seria l'impacte en nivell de reducció de la pobresa moderada i severa d'un augment de la quantia de la RGC en 100 i 200 euros, per 1 membre, i proporcional

pels membres addicionals, a nivell d'impacte en la reducció de la pobresa moderada i severa.

Com s'ha comentat, a diferència del cas del complement a l'habitatge, aquí el canvi en les quanties rebudes afectaria també al nombre de famílies que poden rebre la RGC. A l'ampliar els llindars poden rebre la RGC llars amb ingressos superiors als actuals. Això modifica, com es veu a la taula 3, els indicadors de focalització (% de llars elegibles que estan en pobresa severa) i cobertura (% de llars en pobresa severa que són elegibles de la RGC). Amb aquest nou disseny entren més famílies a la RGC, la gran majoria d'aquestes en pobresa moderada, pel que fa a la proporció de famílies que es troben en pobresa severa es redueix, passant a ser del 82,3% actual a poc més de la meitat (48,2%).

Com veiem a la taula 3, el major impacte en reducció de la pobresa s'obté amb l'augment de 200 euros, on veiem que fins i tot un 5% de les llars surten de la pobresa moderada, és a dir, ja no són pobres. En el cas de la pobresa severa, amb el disseny actual un 19% de les llars, tot i rebre la RGC, encara estan en pobresa severa. Si s'amplia la quantia i la cobertura amb 100 aquesta proporció es redueix a la meitat, i pràcticament desapareix la pobresa severa amb un augment de 200 euros. En comparació amb el complement a l'habitatge, veiem que l'augment de les quanties afecta la pobresa des de diferents òptiques. Un augment genèric de 100 euros aconseguix treure a més llars de la pobresa severa mentre que el complement a l'habitatge es tracta d'una actuació de caràcter més quirúrgic que aconseguix reduir la pobresa severa en menor mesura, però aconseguint treure una proporció significativa de llars de la pobresa moderada.

Taula 3. Potencials impactes d'un increment de la Renda Garantida de Ciutadania.

	RGC Actual	Increment de 100€	Increment de 200€
% de llars elegibles que estan en pobresa moderada	100%	100%	99,8%
% de llars elegibles que estan en pobresa severa	82,3%	61,5%	48,2%
% de llars en pobresa moderada que són elegibles de la RGC	21,8%	30,5%	40,5%
% de llars en pobresa severa que són elegibles de la RGC	45,9%	48,1%	50%
% de llars en pobresa moderada un cop rebuda la RGC	100%	100%	95,3%
% de llars en pobresa severa un cop rebuda la RGC	19,3%	8,5%	4,7%

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Enquesta de Condicions de Vida (2022).

El Crèdit Universal (o *Universal Credit*) del Regne Unit

L'Universal Credit de Regne Unit

Localització

Regne Unit

Context

El seu concepte va ser introduït per primer cop l'any 2010, amb la formació del nou partit Conservador del Regne Unit. Fins a l'any 2012 no es va crear la legislació que regulava aquest ajut. Així, l'any 2013 es va començar a implementar l'Universal Credit a les oficines de treball, amb l'objectiu d'estendre'l a situacions més complexes a finals de 2017. Tanmateix, aquest programa es va haver d'ajustar i posposar-ho per al 2023. La motivació del govern per a introduir l'*Universal Credit* recau en la voluntat d'eliminar el desincentiu que suposa deixar de rebre una prestació tan bon punt es comença a treballar, encara que els ingressos siguin molt baixos i contrarestat amb els costos del transport. D'aquesta manera, l'*Universal Credit* sorgeix en un context on el sistema de prestacions és molt complex amb una gran multiplicitat d'ajuts, i on els incentius al treball remunerat o a una jornada més amplia són insuficients. Per tant, és percebuda com la solució per a fer que el sistema de prestacions sigui més just i eficient, efectiu en la reducció de la pobresa, de la desocupació i de la dependència a l'Estat del Benestar, i alhora, reduir els nivells de frau i errors en la seva gestió.

Com és i a qui es dirigeix

L'*Universal Credit* és una prestació econòmica, que és percebuda cada mes o cada 15 dies en algunes regions, i que té per finalitat ajudar aquelles persones que no tenen prou recursos econòmics per fer front a les despeses associades al cost de vida. Aquest ajut actualment està dissenyant amb l'objectiu de substituir-ne les prestacions per infant (*Child Tax Credit*), per a l'habitatge (*Housing Benefit*), per a persones que busquen treball (*income-based Jobseeker's Allowance, JSA*), per treball i suport (*income-related Employment and Support Allowance, ESA*), de suport a la renda (*Income support*), i el crèdit fiscal dels treballadors (*Working Tax Credit*). D'aquesta manera, l'anterior multiplicitat de sis ajuts és canalitzat en un sol ajut, l'*Universal Credit*. No obstant això, aquest ajut és incompatible amb la pensió. La quantia mensual percebuda a través de l'*Universal Credit* varia en funció del tipus de llar i el nivell d'ingressos de la llar, sent £292,11 la quantitat mínima i £578,82, la màxima sense tenir en compte la quantitat per infant. Amb el primer fill nascut abans del 6 d'abril de 2017, la llar rep £315,00 addicionals. Si el primer fill va néixer després del 6 d'abril de 2017, la quantitat addicional percebuda és de £269,58, que també correspon pel segon i tots els altres fills de la unitat familiar.

Aquesta prestació econòmica es dirigeix a persones que viuen al Regne Unit, que tenen igual o més de 18 anys però per sota de l'edat per a rebre la pensió, que són 66 anys, i tenir menys de £16.000.

Compatibilitat amb ajuts per a l'habitatge

L'*Universal Credit* substitueix la prestació per habitatge.

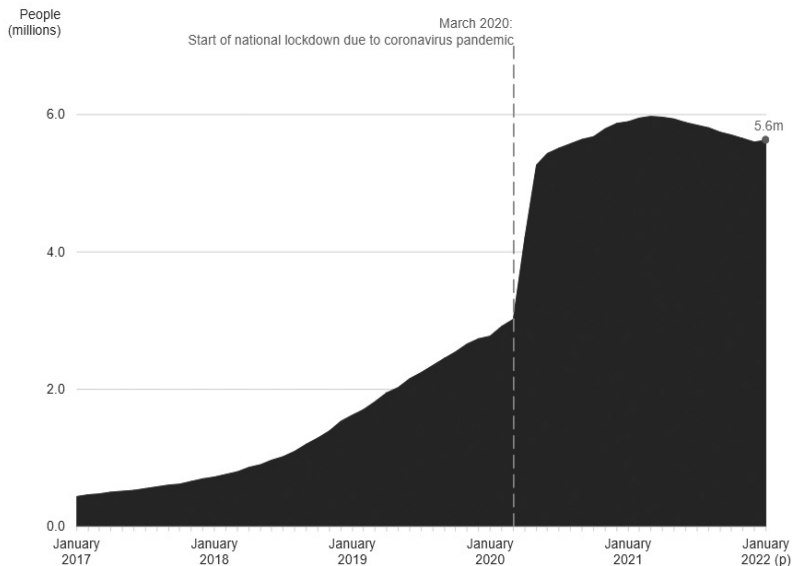
Administració gestora

El Departament de Treball i Pensions (Department for Work and Pensions, DWP) és responsable de la seva gestió. Aquest Departament també s'encarrega de detectar beneficiaris de les sis prestacions que l'*Universal Credit* pretén substituir i els sol·licita el trasllat a aquesta nova prestació.

Dades d'implementació i cobertura

El febrer de 2020, 3 milions de persones rebien l'*Universal Credit*, nombre que va augmentar el febrer de l'any següent, amb 5,9 milions de persones. Finalment, el febrer de 2022, 5,5 milions de persones estaven rebent l'*Universal Credit*.

People on Universal Credit, Great Britain, January 2017 to January 2022

Font: DWP Stat-Xplore, People on Universal Credit, month.

Pel que fa al perfil de les persones beneficiades, amb la pandèmia i la seva resaca, l'any 2020 i 2021, l'augment de les persones que demanaven per primer cop aquest ajut estaven desocupades, a conseqüència de l'atur. No obstant, entre el 2021 i el 2022, aquest perfil ha canviat i s'ha incrementat el nombre de destinatàries que estan treballant. Alhora, les dades mostren una tendència on la majoria dels destinataris són dones, sent el 55% el gener de 2023.

A més, les franges d'edat més comunes són les que comprenen entre 30 i 34 anys, seguit per la franja entre 35 i 39 anys.

5. Bibliografia

- Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) (2023), El salari de referència Metropolità de Barcelona 2022
- Asociación de Directores y Gerentes de Servicios Sociales (2023), <https://directoressociales.com/wp-content/uploads/2023/05/NP.-IMV.-11.05.23.pdf>
- Autoridad Independiente de Responsabilidad Fiscal, AAI (AIReF) (2023), 2.ª OPINIÓN INGRESO MÍNIMO VITAL, Opinión 2/23
- Càritas Barcelona (2020). Impacte de la crisi de la COVID-19 en les llars ateses per Càritas Diocesana de Barcelona (Segona Onada 2020).
- Càritas Girona (2021). L'impacte de la Renda Garantida de Ciutadania i l'Ingrés Mínim Vital a les persones ateses per Càritas Diocesana de Girona. Informes d'Impacte, 1
- ECAS (2021). Estudi sobre la implementació de l'Ingrés Mínim Vital a Catalunya.
- Huang, Z. Extensions to the k-Means Algorithm for Clustering Large Data Sets with Categorical Values. *Data Mining and Knowledge Discovery*, 283–304 (1998). <https://doi.org/10.1023/A:1009769707641>
- Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques (Ivàlua), (2023), Avaluació de la Renda Garantida de Ciutadania Disseny i Implementació. Actualització pel període de gener de 2020 a abril de 2022.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370–396. <https://doi.org/10.1037/h0054346>
- Szepannek, G. & Aschenbruck, R. clustMixType: k-Prototypes Clustering for Mixed Variable-Type Data. CRAN. <https://CRAN.R-project.org/package=clustMixType>
- Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya (2022), L'impacte dels tràmits administratius en l'accés a les prestacions socials una perspectiva conductual

ANNEXOS

DARRERS NÚMEROS PUBLICATS:

66 - **Esperant els meus drets.** Radiografia dels temps d'espera en els recursos i prestacions socials més sol·licitats a Catalunya (novembre 2023)

65 - **El decret d'escola inclusiva cinc anys després, un desplegament insuficient?** (novembre 2022)

64 - **La pobresa en les dones:** el precari equilibri del treball i la conciliació (març 2022)

63 - **L'LGBTI-fòbia estructural:** la discriminació en l'accés als drets socials (octubre 2021)

62 - **Les barreres a la participació política:** una qüestió de democràcia i cohesió (juny 2021)

61 - **Fronteres de paper:** la irregularitat administrativa i la invisibilització de les persones (abril 2021)

60 - **La soledat no desitjada durant la vellesa, un fenomen social** (setembre 2020)

59 - **Justícia restaurativa.** Una resposta al conflicte més humana, inclusiva i transformadora (febrer de 2020)

58 - **L'LGBTI-fòbia entre infants i adolescents.** Una problemàtica social a resoldre (novembre de 2019)

57 - **El sistema de pensions a Espanya.** Les febleses d'un model que urgeix una solució duradora (desembre de 2018)

56 - **Monoparentalitat femenina i pobresa. Gènere, soledat i conciliació, l'arrel del problema** (octubre 2018)

55 - **El preu de l'energia, factor clau en l'augment de la pobresa energètica** (febrer 2018)

54 - **Ocupació de qualitat:** resposta al fenomen dels treballadors i treballadores pobres (desembre 2017)

53 - **Els habitatges buits dels bancs.** Una oportunitat perduda per ampliar el parc d'habitatge social? (juliol 2017)

52 - **Escolteu-me!** L'Atenció Centrada en la Persona en el suport al procés d'envelliment (maig 2017)

51 - **L'atenció en salut mental dels infants i adolescents.** Noves respostes per afrontar un repte creixent (febrer 2017)

50 - **La precarietat laboral juvenil a Catalunya.** Una realitat incòmode (desembre 2016)

49 - **La millora dels Serveis Socials Bàsics a Catalunya.** Una proposta des del Tercer Sector Social (octubre 2016)

48 - **Cap a un Salari Mínim Digne.** Una reforma necessària per reduir les desigualtats socials a Catalunya (juliol 2016)

47 - **Maltractaments a les persones grans.** Una realitat oculta que exigeix respostes (maig 2016)

Barcelona, novembre de 2023

Dipòsit legal:

B 22169-2023

Edita:

**Taula d'entitats del Tercer Sector
Social de Catalunya**

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

HUB SOCIAL | Taula del Tercer Sector

C/Girona, 34, interior.

08010 Barcelona

T 93 310 57 07

www.tercersector.cat

En col·laboració amb:

ara

 HUB SOCIAL
INNOVACIÓ PER L'EQUITAT

Amb el suport de:

 Generalitat de Catalunya
Departament
de Drets Socials

 **Diputació
Barcelona**

 Ajuntament de
Barcelona